Ազգ
Azg armenian daily
27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1999 ՇԱԲԱԹ 203 (1949)

Դաշնային ուժերը ձեռնամուխ են լինում երրորդ փուլին

ՄՈՍԿՎԱ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Չեչնիայում ավարտվեց հակաահաբեկչական գործողության երկրորդ փուլը, համատեղական խմբավորումը ձեռնամուխ է լինում գործողության երրորդ փուլի խնդիրների կատարմանը: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, այս մասին այսօր լրագրողներին հայտնել է Ռուսաստանի Դաշնության զինված ուժերի գլխավոր շտաբի պետի առաջին տեղակալ Վալերի Մանիլովը:

Ըստ նախնական տվյալների, նշել է Վալերի Մանիլովը, «շոշափելի վնաս է հասցվել ելուզակներին»: Նա նաեւ նշել է, որ «Չեչնիայում հակաահաբեկչական գործողության երրորդ փուլի նպատակն է ավարտել ավազակային կազմավորումների ոչնչացումն իրենց բազային շրջաններում՝ Չեչնիայի նախալեռնային եւ լեռնային մասում»: Նա ընդգծել է, որ «միաժամանակ կվերականգնվեն Չեչնիայի իշխանության մարմինները, բնակչության սոցիալ-տնտեսական կենսապահովման համակարգը»:

Վալերի Մանիլովն ասել է, որ «գործողության երրորդ փուլի հիմնական մասը ծրագրվում է կատարել արդեն այս տարի»:

ԵՐԵՎԱՆ

Նռնակի պայթյուն Ռուսաստանի դեսպանատան տարածքում

Մանրամասնություններ չկան, կան հավաստիացումներ, որ պատահածը չի ազդի ռուս-հայկական հարաբերությունների վրա

Երեկ առավոտյան, ժամը 10-ին, առաջինը Մոսկվայի ОРТ հեռուստաընկերության Երեւանի թղթակիցը հաղորդեց նախորդ երեկոյան Երեւանում Ռուսաստանի դեսպանատան շրջաքակում պայթած ձեռնառումբի մասին: Չեչենական ահաբեկչական ֆոնին վարժված ռուսաստանցիների համար լուրն անշուշտ գործեց համապատասխան ազդեցությունը, մանավանդ որ հաղորդավարը չմոռացավ նշել, որ դա Հայաստանում առաջին բռնարարքն է օտարերկրյա որեւէ ներկայացուցչության դեմ կատարված: Այնինչ դեռեւս նոյեմբերի 27-ի հեռցնցումային վիճակում գտնվող հայաստանցիներիս կողմից ընկալվեց իբրեւ մեկ օղակը ԱԺ-ում կատարված սպանդին հետեւած դեպքերի շղթայի պայթած թե ծխացող ռումբեր, ամբային սպառնալիքներ ու կրակոցներ, որոնց իսկական անունն ապակայունություն է: Լարվածությունը երկրում ավելանում է: Ավելանում է նաեւ մամուլում, ուր ծավալվող արշավն արտաքուստ է միայն ուղղված հանրապետության նախագահի կամ վարչապետի դեմ: Բուն նպատակը երկրի ապակայունացումն է, որին շարունակում են ձգտել նոյեմբերի 27-ի պատվիրատուները:

Նոյեմբերի 25-ին, ժամը 20:25-ի սահմաններում Հայաստանում ՌԴ դեսպանատան տարածքում նռնակ է պայթել: Պայթյունը տեղի է ունեցել դեսպանատան հետեւի բակում՝ ավտոկանգառի հատվածում, երկու մեքենա վնասվել է: Բարեբախտաբար վնասները այդքանով սահմանափակվում են: Զոհեր, այլ ավերածություններ չկան: Ինչպես տեղեկացանք ԱԱ մամլո ծառայությունից, կատարվածի առթիվ քրեական գործ է հարուցվել եւ քննչական խումբ ձեւավորվել ՀՀ գլխավոր դատախազության, ԱԱ եւ ՆԳՆ աշխատակիցներից:

Գործի հետ կապված մանրամասներ առայժմ չեն հայտնվում: «Գաղտնիության խնդիր չկա: Դրանք պարզապես մեզ էլ դեռ հայտնի չեն», հավաստեց ՆԳՆ մամլո ծառայության ղեկավար Վարդազարյանը:

ՀՀ-ում ՌԴ դեսպանությունը հանդես է եկել հայտարարությամբ, որում մասնավորապես ասվում է. «Մենք լրջորեն ենք մոտենում պատահարին եւ հույս ունենք, որ մեղավորները կբացահայտվեն: Այդուհանդերձ գտնում ենք, որ այս պատահարը որեւէ կերպ չի անդրադառնա ռուս-հայկական համագործակցության, մեր երկրների, ռուս եւ հայ ժողովուրդների բարեկամության վրա»:

ՌԴ արտգործնախարարության պաշտոնական ներկայացուցիչ Վլադիմիր Ռախմանինը եւ, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին պատահարը մեկնաբանելիս նշել է, որ տեղի ունեցածից չեն տուժի Ռուսաստանի եւ Հայաստանի հարաբերությունները: «Մենք գտնում ենք, որ այս լուրջ, բայց եւ եզակի միջադեպը չի կարող ստվեր գցել ավանդաբար բարեկամական ռուս-հայկական հարաբերությունների ողջ համալիրի վրա», ասել է նա:

ՀՀ արտգործնախարարությունը եւս հայտարարությամբ արձագանքել է միջադեպին՝ հայտնելով ափսոսանք Ռուսաստանի դեսպանատան տարածքում նռնակի պայթյունի կապակցությամբ: Նշելով ՀՀ իրավասու մարմինների մասնակցությունն իրականացվող հետաքննությանը՝ ՀՀ ԱԳՆ-ն եւս կարծիք է հայտնում, որ վերոհիշյալ դեպքը չի անդրադառնա երկու հանրապետությունների բարեկամական հարաբերությունների վրա:

ՄԵԼՔՈ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆ

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայաստան-Ռուսաստան տնտեսական համագործակցությունը հեռանկարներ ունի

Իսկ հայկական ատոմակայանը դեռ կարող է աշխատել 20 տարի

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Երեկ առավոտից երեկո ՀՀ կառավարության ընդունելությունների տանը աշխատում էին Ռուսաստանի Դաշնության ու Հայաստանի Հանրապետության տնտեսական համագործակցության միջկառավարական հանձնաժողովները՝ բավական լայն ու ներկայացուցչական կազմերով, որոնք հավաքվել էին այս կարգի իրենց երրորդ համատեղ նիստին: Օրակարգը մեծ է, 8 կետից, այդ թվում՝ ընդգրկում է հետագա համագործակցության պայմանագրաիրավական բազան, առեւտրատնտեսական, ֆինանսավարկային, տրանսպորտային հաղորդակցության, արտադրական, շինարարական, էներգետիկ, մշակութային, կրթական, բնապահպանական, առողջապահական ու գիտական բնագավառներին առնչվող հարցեր:

Այս նիստի նկատմամբ երկու երկրների լուրջ մոտեցման ապացույցն է՝ թեկուզեւ այն, որ ռուսական կողմը հնարավորություն էր ունեցել հանդիպելու ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին, իսկ վարչապետ Արամ Սարգսյանը ոչ միայն առավոտյան մասնակցել ու ողջունել էր առաջին նիստը, այլեւ երեկոյան, արդեն եզրափակիչ փաստաթղթերը ստորագրելուց հետո, ներկա էր հյուրերի պատվին տրվող ընդունելությանը:

Մեզ՝ լրագրողներիս, հրավիրել էին մամուլի ասուլիսի ժամը 16:30-ի հաշվով, հուսալով, թե արդեն այդ ժամանակ բանակցություններն ավարտված կլինեն: Սակայն դրանք շարունակվում էին դեռ ժամը 17-ից հետո էլ, եզրափակիչ փաստաթուղթը խմբագրվում էր նույնիսկ մամուլի ասուլիսի ընթացքում եւ ստորագրվեց միայն դրանից հետո:

Տես ► էջ 3

ՀԺԿ-ն պահանջում է Արմեն Խաչատրյանից վերադարձնել բյուջեի միջոցները

Ո՞ւմ է ձեռնտու ապակայունացնել խորհրդարանական հավասարակշռությունը

Նոյեմբերի 25-ի ուշ երեկոյան, ինչպես նաեւ երեկ ամբողջ օրը ՀԺԿ խմբակցության խորհուրդը, ապա «Միասնություն» խմբակցության անդամները քննարկել են նորընտիր ԱԺ խոսնակ Արմեն Խաչատրյանի զրահապատ մեքենա ձեռք բերելու փաստը՝ միանշանակ պահանջելով վերադարձնել բյուջե մեքենայի վճարման համար ստացված 40 մլն դրամը, ինչպես նաեւ հրաժարվել մնացյալ գումարի հետագա վճարումից: Արմեն Խաչատրյանը բացատրություններ է ներկայացրել իր կուսակցությանը եւ խմբակցությանը, սակայն խմբակցության որոշ անդամների դիրքորոշումը, որոնք անգամ կուսակցության անդամ չեն, չափազանց կարծր է՝ ընդհուպ Արմեն Խաչատրյանի հրաժարականի պահանջը: «Ազգը» երեկ զրուցեց խմբակցության որոշ անդամների հետ, քննարկումից պարզ դարձավ, որ շատ պատգամավորներ հասկանում են, թե տեղի ունեցածը որոշ ուժերի գործունեության արդյունք է: Ի վերջո, Արմեն Խաչատրյանը չէր կարող այդքան արագ միայնակ, առանց հուշարարի հանգել նման գնով զրահապատ մեքենա ձեռք բերելու գաղափարին՝ մեկ օրում իրագործելով պաշտոնանված լինելու հոկտեմբերի 27-ից հետո լիովին հասկանալի իր մղումը: «Միասնության» շատ անդամներ կասկածում են, որ Արմեն Խաչատրյանին «հուշել են» եւ ապա կանգնեցրել կատարված փաստի կոտրած տաշտակի առջեւ, օգտվելով նրա քաղաքական փորձառության պակասից: Այս կերպ հուշարարներն առավել կառավարելի են դարձնում խորհրդարանի ղեկավարությունը, ինչպես նաեւ «Միասնություն» դաշինքի հետագա գործունեությունը:

Արմեն Խաչատրյանը փորձել է հաշտարար ելույթ ունենալ խմբակցության առջեւ, սակայն որքան կտեւի խորհրդարանական մեծամասնության ներսում հասունացած խաղաղությունը, դժվար է կանխատեսել, եւ ո՞վ է ղեկավարում տիկնիկների թատրոնը:

Ն. Գ.

Հավաքվել է 5 մլն 7 հազար դոլար

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 1999 թ. նոյեմբերի 25-ի ԱՄՆ-ում տեղի ունեցած հեռուստամարաթոնի ընթացքում յոթ հազարից ավելի մասնակիցների կողմից ԼՂՀ-ի հյուսիս-հարավ ավտոճանապարհի շինարարության համար հավաքվել է 5 մլն 7 հազար դոլար: Ինչպես «Նոյյան տապանին» հաղորդեցին «Հայաստան» հիմնադրամից, հնարավոր են նաեւ հետմարաթոնյան փոխանցումներ, եւ եկող երկուշաբթի արդեն կարելի կլինի հայտնել ամբողջական գումարի չափը:

Ցավակցություն

Հայաստանի Կոմկուսի Կենտկոմի առաջին քարտուղար, ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավոր

ՍԵՐԳԵՅ ԲԱԴԱԼՅԱՆԻ

վաղաժամ ու ցավալի մահվան կապակցությամբ Հայաստանի Ռամկավար ազատական կուսակցության Հանրապետական վարչությունը խոր ցավակցություն է հայտնում Հայաստանի Կոմունիստական կուսակցության Կենտկոմին, հանգուցյալի հարազատներին եւ ընկերներին:

ՌԱԿ ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

«Մենք նորից հավատում ենք, որ կանդրադառնանք կառավարության խնդրին»

Լավատես է «Միասնություն» խմբակցության ղեկավար Անդրանիկ Մարգարյանը

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

«Չեմ ասի, որ քաղաքական ճգնաժամ գոյություն ուներ, բայց գոյություն ուներ ոչ ստանդարտ իրավիճակ: Հոկտեմբերի 27-29-ը գործընթացներն ընթանում էին ոչ քաղաքական դաշտում, բայց 30-ից հետո ողջ գործընթացը մտավ քաղաքական դաշտ, եւ մենք կարողացանք տիրապետել իրավիճակին», Մամուլի ազգային ակումբում հավաստեց «Հանրապետական» կուսակցության խորհրդի նախագահ, «Միասնություն» խմբակցության ղեկավար Անդրանիկ Մարգարյանը: «Հրապարակ թեմա» ծրագրի հյուրը երեկ համոզված էր, որ «Հանրապետական» կուսակցությունը, «Երկրապահի» եւ ՀԺԿ-ի դաշինքն ամրագրվել է արյամբ, ուստի չի կարող պառակտվել: «Մեր տարածայնությունները աշխատանքային են»:

Վարչապետ Արամ Սարգսյանի նշանակումը եւ կառավարության կազմի հաստատումն Անդրանիկ Մարգարյանը համարեց «Միասնություն» դաշինքի արդյունավետ քայլերի այդ յունք, որը թույլ է տվել որոշակի կայունություն հաստատել հանրապետությունում:

Տես ► էջ 2

digitised by A.R.A.R.@

«Այսօր հասարակությունը թունավորված եւ վարակված է փոխադարձ անվստահությամբ, կասկածամտությունը համակել է բոլորիս», երեկ ԱԺ ներքին գործերի, պաշտպանության եւ ազգային անվտանգության հարցերի մշտական հանձնաժողովի անունից հայտարարեց նրա նախագահ Վահան Հովհաննիսյանը: Հանձնաժողովի պատգամավորնե-

Քաղաքական հիմքերով արհեստական ցուցմունքներ չեն ստեղծվի

Կասկածանքով հույս հայտնեց Վահան Հովհաննիսյանը

րը երեկ նիստ են գումարել՝ քննարկելու Հայաստանում տիրող ներքաղաքական իրավիճակը, եւ քանզի քննարկումները տագնապահարույց էին, Վահան Հովհաննիսյանը որոշեց հրապարակել իրենց գնահատականը: Գնահատականը, սակայն, խիստ ընդհանրական էր եւ արտահայտված քաղաքական եզոպոսյան լեզվով. «Բեւեռներ են ձեւավորվում, շատ ցավալի է, բայց ավելի ցավալի կլինի, եթե մենք թույլ տանք, որ այդ բեւեռները բախվեն», նշեց Վահան Հովհաննիսյանը: **«Ազգի»** այն հարցին, թե որո՞նք են այդ բեւեռները, արդյոք հանրապետության նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւ վարչապետ Արամ Սարգսյանի թիմը, Վահան Հովհաննիսյանը հրաժարվեց պարզաբանել՝ պատճառաբանելով ժամանակի սղությունը. Կոմկուսի առաջին քարտուղար, ԱԺ պատգամավոր Սերգեյ Բադալյանի դին ինքնաթիռով բերվում էր հայրենիք, եւ Վահան Հովհաննիսյանը շտապում էր հարգանքի տուրքը մատուցել Մոսկվայում հանկարծամահ եղած գործընկերոջը:

ԱԺ ՆԳ, ԱԱ եւ պաշտպանության հարցերի հանձնաժողովը հիշյալ բեւեռներին կոչ է անում գտնել ընդհանուր լեզու. «Որեւէ կողմը թող չփորձի պարտադրել ընդհանուր զիջումներ, չփորձի կոտրել»: Վահան Հովհաննիսյանը փաստեց, որ փոխադարձ անվստահության եւ կասկածամտության մթնոլորտը Հայաստանում ունի շատ ու շատ պատճառներ, սակայն հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչական գործողությունը եւ Հայաստանի ղեկավար գործիչների սպանությունն առավել սրել է իրավիճակը: Պատգամավորները համոզված են, որ սպանության գոր-ծով հարուցված գործի ընթացքը մտահոգիչ է. «Կան լուրջ հիմքեր կասկածելու, թե ինչպես է զարգանում քննությունը»: Պատգամավորները դիվանագիտորեն վկայեցին, որ անթույլատրելի է քննության մեջ միջամտելը: Հանձնաժողովը կասկածելու հետ մեկտեղ փորձում է հորդորել, որպեսզի «Քաղաքական հիմքերով արհեստական ձեւով ինչ-որ ցուցմունքներ չստեղծվեն: Կոչ ենք

անում քննչական խմբին որեւէ ճնշման կամ հորդորանքի չտրվել, որովհետեւ կարող ենք ավելի կորցնել, քան ձեռք բերել»: Այս արձանագրումից հետո Վահան Հովհաննիսյանը բավական մեռուշատաս անցավ, կարծում ենք, հանդիպման բուն նյութին՝ «Հայկական ժամանակում» տպագրված Վանո Սիրադեղյանի նամակին՝ ուղղված Վազգեն Սարգսյանին: Վահան Հովհաննիսյանը պնդեց, թե իրենց մտահոգությունը ոչ այնքան նամակն է, որքան Վազգեն Սարգսյանի հիշատակը. «Վազգեն Սարգսյանն այս կյանքից գնաց լուսապսակով, որպես ճիշտ ճանապարհի վրա կանգնած քաղաքական գործիչ»: Ուստի իրենք անհանգստացած են, որ նման նամակները եւ փաստերը կարող են ստվեր գցել Վազգեն Սարգսյանի հիշատակին:

Ուշագրավ էր Վահան Հովհաննիսյանի այն դիտողությունը, թե ինչպե՞ս կարող էր նման նամակը վրիպել քննիչների ուշադրությունից: Այդպիսի բովանդակությամբ նամակը պետք է կցված լիներ գործին: ԱԺ մշտական հանձնաժողովին հատկապես անհանգստացնում է, թե ինչո՞ւ այդ նամակը չի կցվել գործին եւ ինչպե՞ս է հրապարակվել: Վահան Հովհաննիսյանը զսպ-վածության եւ զգաստության կոչեց իր իսկ վկայակոչած երկու բեւեռներին՝ հիմնավորելով, որ սա է պահի, ժամանակի պահանջը:

ՆԳ ԱԱ եւ պաշտպանության հանձնաժողովը բազմակուսակցական է, ղեկավարում է Դաշնակցության առաջնորդ Վահան Հովհաննիսյանը, իսկ տեղակալն է Երկրապահ Հակոբ Հակոբյանը, հանձնաժողովում ընդգրկված են գրեթե բոլոր խմբակցությունների անդամներ «Իրավունք եւ միաբանությունից», «Օրինաց երկրից», հետեւաբար երկու բեւեռների բախումը կանխատեսող այս հայտարարությունը կարելի է գնահատել իբրեւ խորհրդարանի բոլոր քաղաքական ուժերի դիրքորոշում: Կանխատեսելով հանդերձ բախումը խորհրդարանի քաղաքական ուժերը փորձում են կանխարգելել վտանգը՝ զգաստության եւ զսպվածության կոչելով, բայց մնում է մի մեծ հարցական, թե խորհրդարանական ուժերը երկու բեւեռների դասում ի՞նչ տեղ են զբաղեցնում, մի՞թե բոլորը կենտրոնամետ են, այդ դեպքում ովքե՞ր են բախվող ուժերը, եւ եթե նրանք զուրկ են քաղաքական հենարանից, ապա նրանց բախումն էլ զուտ անհատների հակամարտություն է եւ պետության համար չի կարող այդպիսի մեծ վտանգ ներկայացնել: Վահան Հովհաննիսյանի շտապողականությունից եւ հարցերին պատասխանելու խուսանավումից համարձակվում ենք եզրակացնել, որ Հայաստանում ներքաղաքական ճգնաժամը չի հաղթահարվել, եւ բախվող ուժերը քաղաքական հենարաններ ունեն: Հակառակ դեպքում եզոպոսյան լեզուն անիմաստ կլիներ:

ՆԱՐԻՆԵ ՊԻԼԱՐՅԱՆ

ՀԱՎԱՔ

«Սպարապետի մայրն էլ մի օր կկանգնի մեր կողքին...»

Համոզված են սպանված զինծառայողների ծնողները

Խաղաղ պայմաններում զոհված զինծառայողների ծնողները, որ միաբանվելով «Զինվոր եւ իրավունք» կազմակերպության ներքո՝ պայքարում էին իրենց որդիների սպանության դրդապատճառները վեր հանելու համար, վերջին օրերին կրկին ալեկոծվել են: Մեկ ամբողջ օր ՆԳ նախարարության առջեւ անցկացնելուց հետո նրանք վերջին երեք օրերն անցկացնում են ՀՀ նախագահի նստավայրի առջեւ՝ պահանջելով, որ Ռոբերտ Քոչարյանն ընդունի իրենց՝ ՊՆ, ՆԳ նախարարների, զինվորական դատախազի եւ ՀՀ կառավարության աշխատակազմի ղեկավարի մասնակցությամբ:

Վերջնագիր ներկայացնելու առիթն այս անգամ նրանց որդիների սպանության վերաբերյալ հարուցված քրեական գործերը զինվորական դատախազությունից կրկին կայազորներին հանձնելն է եւ վերջին մեկ ամսում զորամասերում տեղի ունեցած 14 զինծառայողների խոշտանգումները: Նրանք հայտնում են, որ սպանվածների գործերը կայազորներում ընթացք չստանալուց հետո մեծ դժվարությամբ հաջողվել էր դրանց նորից թվացյալ կենդանություն տալ ՀՀ զինվորական դատախազությունում: Թվացյալ, որովհետեւ ծնողները պնդում են, որ տարուց ավելի քրեական գործերը քննիչների ձեռքում են, սակայն տեղաշարժ չի արձանագրվում: Լավագույն «ձեռքբերումն» ինքնասպանություն որակելն է, պատահականության զոհ, թունավորում եւ այլն, երբ խոշտանգումների հետքերն ակնհայտ են ու ցցուն: Նրանց համոզմամբ, իսկական մեղավորները երբեք երեւան չեն գալիս, իսկ սպանության մեղադրանքով դատապարտվածները մի քանի ամսից դուրս են հայտնվում: Պատիժը չկրելու հիմնական պատճառը նրանք համարում են կաշառակերությունը, որոշ դեպքերում՝ համաներումը (տպավորություն է ստեղծվել, որ ՀՀ նախագահը հաճախակի է համաներում հայտարարում):

«Զինվոր եւ իրավունք» կազմակերպության տվյալներով, զինդատախազությունը 6–7 քրեական գործ է ետ ուղարկել կայազորներ՝ պատճառաբանելով հոկտեմբերի 27-ի գործի ծանրաբեռնվածությամբ: Սակայն պնդում են, որ, օրինակ, քննիչներից Արսեն Բաբայանը, որի տրամադրության տակ էր սպանված զինվոր Թորգոմ Հովհաննիսյանի գործը, այլ գործերով զբաղված չէ, սակայն այդ սպանությամբ էլ նախաքննություն չի կատարել ու ետ է վերադարձել. «Եթե պատժվեր հրամանատարներից գոնե մեկը, վարչապետն այսօր սպանված չէր լինի», պնդում էին նրանք:

Սպանված զինծառայողների ծնողներն օրինաչափություն էին համարում հոկտեմբերի 27-ին տեղի ունեցածը, «որովհետեւ արյուն թափելն օրենքի ուժ ձեռք բերեց»: «Սպարապետի սպանվելուց ամենաշատը մենք տուժեցինք, կորցրինք նաեւ ու հիմա ջրի երեսին լողացող տաշեղներից ենք կառչում», պատկերավոր արտահայտվեցին նրանք: Համոզված էին՝ «Սպարապետի մայրը մի օր կգա կկանգնի մեր կողքին ու կպահանջի իր որդու սպանության դրդապատճառները բացահայտել»: Չեն հավատում, թե զինվորական դատախազությունը քննիչների ներկայիս կազմով որեւէ սպանություն կբացահայտի:

«Զինվոր եւ իրավունք» կազմակերպության հինգ անդամներին օրվա երկրորդ կեսին ընդունեց ՀՀ նախագահի աշխատակազմի ղեկավար Սերժ Սարգսյանը, հանդիպումը բավականին երկար տեւեց, սակայն արդյունքների մասին առայժմ տեղեկություններ չունենք:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Հերքում

Մեր երեկվա համարում, ՀՀ տեղեկատվության եւ գրահրատարակչության վարչության պետի փոփոխությանը վերաբերող մեր լրատվության մեջ սպրդել է ցավալի սխալ: Գրել էինք, թե վարչության նոր պետ Տիգրան Հակոբյանին աշխատակազմին ներկայացնելու արարողությանը չէր մասնակցում վարչության նախորդ պետ Էդվարդ Միլիտոնյանը, այնինչ, ինչպես ճշտեցինք երեկ, պրն Միլիտոնյանը ոչ միայն մասնակցել, այլեւ շնորհավորել է նոր պետին: Հայցում ենք պարոնայք Միլիտոնյանի եւ Հակոբյանի, ինչպես նաեւ ընթերցողների ներողամտությունը:

Ձերբակալվել է Տավուշի մարզի ֆինբաժնի նախկին պետը

ՏԱՎՈՒՇ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Իրավապահ մարմիններին մոտ կանգնած աղբյուրից հայտնի է դարձել, որ Երեւանում ձերբակալվել է Տավուշի մարզպետարանի ֆինբաժնի նախկին պետ Սուրեն Մանուկյանը: Վերջինս 1998 թ. դեկտեմբերից փախուստի մեջ էր գտնվում: Ս. Մանուկյանը Տավուշի նախկին մարզպետ Պավլիկ Ասատրյանի վստահելի մարդն էր: Իրազեկ անձինք կապ են տեսնում Ս. Մանուկյանի գործունեության եւ Տավուշի մարզի Աչաջրի գյուղապետ Տարբեւ Գասպարյանի միջեւ: Պրն Գասպարյանը ձերբակալվել է 1998 թ. դեկտեմբերին: Շուրջ 5 ամիս է, ինչ Գերագույն դատարանի շենքում Տավուշի մարզի առաջին ատյանի դատարանը քննում է Աչաջուր գյուղում Գասպարյանի կողմից սողանքների համար հատկացված փոխհատուցման գումարները բնակիչներից հափշտակելու մեջ: Նա մեղադրվում է ՀՀ ՔՕ 89 հոդվածի 4-րդ եւ 17-180 հոդվածի երկրորդ մասով: Համաձայն մեղադրական եզրակացության, Գասպարյանը մեղադրվում է 11 անձանցից 28 մլն 600 հազար դրամ շորթելու մեջ:

«Մենք նորից հավատում ենք, որ կանդրադառնանք կառավարության խնդրին»

Սկիզբը էջ 1

«Որոշ կուսակցություններ, որոնց ժողովուրդն իր վստահության քվեն չէր տվել ԱԺ ընտրությունների ժամանակ, այս խառն իրավիճակում փորձեցին նորից բարձրացնել հարցեր՝ նախագահի հրաժարականից սկսած, վարչապետի հրաժարականով, քանդելով «Միասնություն» դաշինքը, կուսակցությունների միջեւ պառակտում գցելով՝ «Երկրապահ»—«Հանրապետական», «Հանրապետական»—ՀԺԿ, հարվածի տակ դնելով «Միասնություն» դաշինքի հետագա գործունեությունը, նրա լինելու նպատակահարմարությունը, բայց դրանք անհասներ են, կամ այնպիսի փոքր ուժեր, որոնք չէին կարող ազդել ընդհանուր քաղաքական զարգացումների վրա», ի մի բերեց Ա. Մարգարյանը: Միաժամանակ նա փաստեց, որ կառավարության փոփոխության խնդրին, որն իր կենդանության օրոք կանխորոշել էր Վազգեն Սարգսյանը, ձմռանը՝ բյուջեի ընդունումից հետո, «Միասնություն» դաշինքը ձեռնամուխ կլինի. «Վազգեն Սարգսյանի ասածն ուժի մեջ է, մենք կանդրադառնանք կառավարությանը»: «Ազգի» պարզաբանիչ հարցին, թե ի՞նչ ոլորտի նախարարներին կվերաբերի այս փոփոխությունը, Անդրանիկ Մարգարյանը պատասխանեց՝ տնտեսական, չկամենալով անուններ բացահայտել: Տնտեսական ոլորտի նախարարներն են Լեւոն Բարխուդարյանը, Արմեն Դարբինյանը, Կարեն Ճշմարիտյանը, Վահան Շիրխանյանը, Սմբատ Այվազյանը: Եթե առաջին երեքն անկուսակցական են, ապա վերջին երկուսը ժամանակին համարվում էին Վազգեն Սարգսյանի հենարանները: Թե նրանցից ո՞ւմ են անդրադառնալու ձմռանը, կանխատեսել կարելի է:

Հոկտեմբերի 27-28-ին բանակն իր գործը կատարեց

«Ազգի» այն հարցին, թե ինչպե՞ս է «Միասնության» ղեկավարը գնահատում պաշտպանության նախարար Վաղարշակ Հարությունյանի գործունեությունը, Ա. Մարգարյանը փաստեց, թե նրան չի կարելի համեմատել Վազգեն Սարգսյանի հետ, սակայն հոկտեմբերի 27-28-ին Վաղարշակ Հարությունյանը հաջողությամբ կատարեց իր գործը եւ հիմք ստեղծեց պրոցեսները քաղաքական դաշտ տեղափոխելու համար. «Բանակն իր դերը կատարեց եւ հեռացավ»: Դեկտեմբերի 3-4-ը «Երկրապահ» կամավորականների միության համագումարն է, եւ եթե պարզ է, որ ԵԿՄ նախագահը հավերժ Վազգեն Սարգսյանն է հռչակվելու, ապա փոխնախագահի կամ վարչության նախագահի թեկնածուները մի քանիսն են՝ Վահան Շիրխանյան, Վաղարշակ Հարությունյան, Մանվել Գրիգորյան: Մեր հարցին, թե ինչպե՞ս է Անդրանիկ Մարգարյանը գնահատում ԵԿՄ տրամադրությունները, եւ արդյոք ԵԿՄ-ն հասարակական կազմակերպությունից չի վերածվի քաղաքական կառույցի, նա ընդգծեց. «ԵԿՄ որոշակի խմորումներ ընթանում են, բայց դա նրանց ներքին գործն է: Ես ունեմ իմ նախընտրած թեկնածուն, բայց չեմ ուզում համագումարի պատգամավորների վրա ճնշում գործադրել: Կարծում եմ, «Երկրապահը» համագումարի կգնա միասնական թեկնածուով»: Ա. Մարգարյանը համոզված է, որ «Երկրապահը» չի քաղաքականանա, քանի որ նրա քաղաքական մասը արդեն իսկ «Հանրապետական» կուսակցության անդամն է:

«Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակցի այն հարցին, թե կադրային վերջին նշանակումները նախագահի եւ վարչապետի կողմից «մկաններ» ցույց տալու տպավորություն է ստեղծում, ինչպես օրինակ՝ Սերժ Սարգսյանի նշանակումը անվտանգության խորհրդի քարտուղար եւ դրան հետեւած Տիգրան Հակոբյանի նշանակումը գրահրատարակչության եւ տեղեկատվության վարչության պետ, ՄԱՄ հյուրը պատասխանեց հաշտարար՝ Սերժ Սարգսյանն այս պաշտոնում գործադիր լծակներ չի ունենա, իսկ Տիգրան Հակոբյանը կսկսի զբաղվել զանգվածային լրատվության ասպարեզում պետական պատվերի կառավարման հարցերով, կհամակարգի հեռուստատեսությունը, Արմենպրեսը, «Հայաստանի Հանրապետություն» եւ «Ռեսպուբլիկա Արմենիա» թերթերը: Հակադրման գործընթաց չեմ տեսնում: Ա. Մարգարյանն ամփոփեց, որ ԱԺ-կառավարություն հարաբերությունների խնդիր չկա, իսկ կառավարություն-նախագահ հարաբերություններում անցել են այն փուլը, որ կարող էր ճգնաժամի բերել, ուստի «անիմաստ է խոսել կես տարի հետո հնարավոր գործընթացների, արտահերթ խորհրդարանական եւ նախագահական ընտրությունների մասին»:

ԱԺ խոսնակ Արմեն Խաչատրյանի հանդեպ ծագած դժգոհությունը Անդրանիկ Մարգարյանը համարեց ՀԺԿ ներսում ընթացող գործընթաց, որը «Միասնությանը» ներսում դեռեւս չի տարածվել: Նա նշեց, որ ձեւական կամ իրավական առումով ԱԺ նախագահը ոչ մի վրիպում թույլ չի տվել, խնդիրը բարոյական է: Անդրանիկ Մարգարյանը համոզված է, որ շուտով կլուծվի ոչ թե միայն խոսնակի անվտանգության խնդիրը մեկ զրահապատ մեքենայով, այլ 130 պատգամավորների կոլեկտիվ անվտանգությունը:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության Ը տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՀԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔՅԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՀԱԿՈԲՅԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրեն
ՀՐԱՅՐ ՁՈՐՅԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նյութերը չեն գրախոսվում ու չեն վերադարձվում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Ինքնորոշում միավորման համագումարը՝ ձախողման եզրին եւ չձախողված

Ներսես Զեյնալվանդյանը հայտարարվեց ԻՄ նախագահ, իսկ Արամ Հարությունյանն իր կողմնակիցներով լքեց համագումարի դահլիճը՝ այդպես էլ չարժանանալով ձայնի իրավունքի

Պաշտոնական մասը

Մինչ Ինքնորոշում միավորման XIX համագումարին ներկայանալը գիտեինք միայն, որ, որպես ԻՄ նախագահ Պարույր Հայրիկյանի հրաժարականի բնականոն հետեւանք, տեղի է ունեցել նոր նախագահի ընտրություն եւ հայտարարվելու են արդյունքները:

Իսկ նոյեմբերի 26-ի վաղ առավոտից աշխատանքը սկսած ԻՄ նորընտիր խորհրդարանականները, նախքան համագումարային հարցին անցնելը, ընտրել էին Դիվանի խոսնակին ու 12 անդամներին: Համագումարի բացումը հայտարարելուց քիչ անց արդեն որոշ լարվածություն նկատվեց, երբ նախագահողի դերում հանդես եկող Պարույր Հայրիկյանը մերժեց խոսափող տրամադրել ԻՄ նախագահության թեկնածու Արամ Հարությունյանին: Ի դեպ, Հարությունյանը կուսակցությունից հեռացված լինելու պատճառով համագումարի պատվիրակ էլ չէր:

Համագումարն արագորեն «անցավ» հաջորդ փուլին՝ ԻՄ արդեն հրաժարյալ նախագահ Հայրիկյանի ելույթին: Վերջինս հիշեցնելով իր կուսակցության մի շարք, այժմ արդարացված մարգարեությունները քաղաքական տարբեր գործիչների եւ իրադարձությունների վերաբերյալ, ցուցանեց ի հաստատումն ձեւավորված տխուր իրավիճակը: Հայրիկյանը մեկ անգամ եւս անդրադարձավ խորհրդարանական վերջին ընտրություններին՝ եզրահանգելով, որ նման ձեւով ընտրված խորհրդարանը պիտի հայտնվեր համապատասխան հանգամանքներում: Այժմյան խորհրդարանի դեմքը ներկայացնող 7 կուսակցություններից, ըստ պրն Հայրիկյանի, միայն 2-ն են համապատասխանում քաղաքական կուսակցությունը բնորոշող եվրոպական սկզբունքներին:

Երկրի քաղաքական դաշտի, տնտեսության վիճակի եւ իշխանությունների բուռն քննադատությունից հետո ԻՄ երբեմնի նախագահը նշեց, որ խորապես ափսոսելով Վազգեն Սարգսյան եւ Կարեն Դեմիրճյան անհատների կորուստը, այնուամենայնիվ, չի կարող մոռացության մատնել նրանց, որպես քաղաքական գործիչների, թերությունները: Հոկտեմբերի 27-ի ողբերգության զոհերն, ըստ պրն Հայրիկյանի, անթույլատրելի էր բանակի միջամտությունը, քանզի Սահմանադրությունը հավասարապես նաեւ բանակի համար է: Նորանշանակ վարչապետի մասին գնահատականը ծանոթ ու ծեծված համեմատության վկայակոչումն էր անգլիական թագուհի: Վերջին օրերին հագեցած իրադարձությունների ողջ պատասխանատվությունը դրվեց խորհրդարանի ուսերին, իսկ ինչ վերաբերում է ԱԺ հաջորդ ընտրություններին, ապա դրանց, ըստ պրն Հայրիկյանի, պետք է նախապատրաստվել արդեն այժմվանից, քանզի սպասումը կտեւի, հնարավոր է, ոչ թե 3 տարի, այլ 3 ամիս:

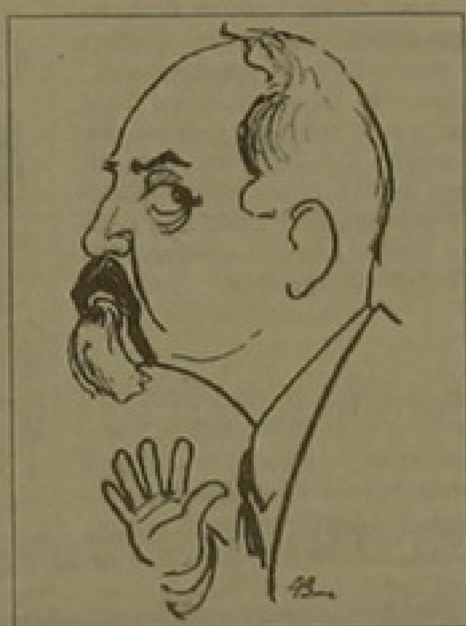

Բուն էությունը

Ինքնորոշում միավորման նախագահության թեկնածուները չորսն էին՝ Մեխակ Գաբրիելյան, Արամ Հարությունյան, Ներսես Զեյնալվանդյան, Նորայր Խանզադյան: Ինչպես տեղեկացանք, Մեխակ Գաբրիելյանը նախապես խնդրել էր իր օգտին չքվեարկել, թեպետ քվեներ, այնուամենայնիվ, ստացել էր, իսկ Նորայր Խանզադյանն իր համակիրներին դիմել էր, որ իրեն նախատեսված ձայները տրվեն Զեյնալվանդյանի օգտին: ԻՄ ընտրազանգվածի 65 տոկոսի աջակցությամբ առաջնությունն, ըստ արդյունքները հրապարակողի, պատկանել էր Ներսես Զեյնալվանդյանին, որին էլ, ԻՄ օրհներգի հնչյունների ներքո, Հայրիկյանն օծեց նախագահ եւ իրեն փոխանորդ:

Արամ Հարությունյանը ոչ համագումարի ընթացքում, ոչ էլ նախագահի անվան հրապարակումից հետո ձայն չստանալով, «Հայրիկյանը կեղծ է» բացականչությամբ եւ մի քանի համախոհներով շրջապատված, լքեց դահլիճը: Թերեւս նա գիտեր, որ աղմկոտ հեռանալով, լրագրողներին բնականաբար «կտանի» իր ետեւից պարզաբանումներ ներկայացնելու: Սցենարը հաջողվեց, եւ Արամ Հարությունյանը նախասրահում, հապճեպ ասուլիսի ընթացքում, շարադրեց հարցի էության իր տեսանկյունը: Ընթերցելով հատուկ համագումարի համար նախապատրաստված իր ելույթը, Հարությունյանը դրանով իսկ հայտարարեց, որ ԱԻՄ նախագահի ընտրությունների արդյունքները կեղծ են, իսկ բուն քվեարկությունն ուղեկցվել է ճնշումներով ու կանոնադրության խախտումներով: Հարությունյանն իրեն համարում է ընտրված նախագահ, իսկ արդյունքների կեղծման պատճառը տեսնում էր ԻՄ վերջին վեհաժողովում, երբ խստիվ քննադատության էր ենթարկել իր կուսակցության գործունեությունն ԱԺ ընտրությունների քարոզարշավում:

Ըստ Հարությունյանի, վեհաժողովում հնչած քննադատությունը Հայրիկյանի հասցեին իրեն չէր ներվել: Հարությունյանին անվստահություն էր հայտնվել եւ առաջարկվել էր չներկայանալ որպես նախագահության թեկնածու:

Ո՞ւր է գնում եւ ի՞նչ է ուզում Հայրիկյանը

Ըստ որոշ տեղեկությունների՝ Հայրիկյանը հրաժարվեց ԻՄ նախագահությունից, որպեսզի ստանձնի մեկ այլ առաքելություն հանրապետության օմբուդսմենի՝ մարդու իրավունքների պաշտպանի կոչումը: ՄԱԿ-ի եւ միջազգային այլ կազմակերպությունների կողմից Հայաստանին, որպես ժողովրդավարության ձգտող երկրի, վաղուց էր առաջարկվել նման պաշտոնի առկայության պայմանը, քանի որ այդպիսի գործունեություն իրականացնող անձինք նույն եվրոպական երկրներում ոչ միայն ասպարեզում են, նաեւ վերահսկող լծակների են տիրապետում եւ իշխանությունների համար, որպես մարդու իրավունքների պաշտպաններ, կշիռ ունեն:

Հայրիկյանը, որ մինչ այժմ էլ յուրաքանչյուր հարմար առիթով սպառնում էր դիմել Ստրասբուրգի մարդու իրավունքների պաշտպանության միջազգային դատարանին, վերոհիշյալ տեղեկությունների ճշտվելու դեպքում, օմբուդսմանի կոչման «լավագույն» թեկնածուն է, թեպետ լծակների չափը մեր երկրում դեռ հարկ կլինի պարզել:

Միակ «բայցն» այն է, որ մարդու իրավունքների պաշտպանը չպիտի հանդիսանա քաղաքական գործիչ, այդ իսկ պատճառով էլ, ըստ ամենայնի, Հայրիկյանը հրաժարվեց կուսակցության նախագահի կոչումից: Սակայն, միաժամանակ, Ինքնորոշում միավորումը «հանձնեց» իր վստահելիներին՝ թերեւս մնալով կուսակցության անթագադիր նախագահ:

ԱՌՈՒՇ ԲԱԲԱՅԱՆ

«Արմատ»-ական ընդդիմությունը՝ դատաիրավական բարեփոխումների հոգսերով ծանրաբեռ

Ֆրիդրիխ Էբերտի հիմնադրամի ներկայացուցչության եւ վերջինիս հայաստանյան նոր գործընկերոջ՝ «Համաձայնություն» իրավական եւ քաղաքացիական հետազոտությունների կենտրոնի նախաձեռնությամբ TV ակումբում նոյեմբերի 27-ից հետո առաջին անգամ սեմինար էր հրավիրվել: Թեման դատաիրավական բարեփոխումների մեկ տարին էր, մասնակիցների շարքում ՀՀՇ-ական վարչակարգի քաջածանոթ դեմքերից բացի (Դավիթ Շահնազարյան, Արա Սահակյան, Շահեն Պետրոսյան, Կարապետ Ռուբինյան եւ ուրիշներ) նախկինում նրանց ընդդիմադիր գործիչներ էլ կային (Ավետիք Իշխանյան, Ռուբեն Թորոսյան), նաեւ, իհարկե, իրավաբաններ: Դատաիրավական բարեփոխումների գրքեր մեկ տարվա փորձն ամփոփելու պատիվը վերապահված էր Փաստաբանների միջազգային միության նախագահ Տիգրան Ջանոյանին, որը նոր քրեական եւ քաղաքացիական, դատավարական օրենսգրքերի, դատաիրավական բարեփոխումների քարը քարի վրա չթողեց՝ հուսահատեցնելու չափ անմխիթար պատկեր ներկայացնելով:

Ըստ պրն Ջանոյանի, բարեփոխումները «հիմնականում չեն հաջողվել», դատարանները չեն կայանում, քանզի շարունակում են մնալ գործադիր իշխանության «օրգանական հավելուկը», դատավարական օրենսդրությունը պարզունակ է, դեկլարատիվ, լի ներքին եւ արտաքին հակասություններով, փաստաբանության ինստիտուտը դուրս է մղվում արդարադատության համակարգից, ենթարկվում համատարած ուժային ճնշումների: Ավելին՝ նոր օրենսդրությունը ոչ միայն չի բարելավել քննության որակը, այլեւ լրացուցիչ դժվարություններ է ստեղծում, առաջին ատյանի դատարանները քննում են բոլոր տեսակի գործերը (տնտեսական, քաղաքացիական, քրեական)՝ ավելի ու ավելի հեռանալով պրոֆեսիոնալիզմից, մինչդեռ վերաքննիչ եւ վճռաբեկ դատարանները մատնված են պարապության եւ վերածվել են խորհրդակցական մարմնի: Նախաքննությունների եւ դատաքննությունների ընթացքում կասկածյալների եւ ամբաստանյալների պաշտպանության իրավունքը զանգվածաբար խախտվում է, նրանց նկատմամբ կիրառվում են ֆիզիկական եւ հոգեբանական բռնություններ: Ինչ վերաբերում է ՍԴ-ին, ապա վերջինս «վաղուց արդեն իրեն դուրս է դրել արդարադատության համակարգից, կուլ գնացել իր մեջ եւ գեղեցիկ ապրում է»: Նոր օրենսդրությունը չի յուրացվում, քանզի արժանի չէ հարգալից վերաբերմունքի, դատավորները, նշանակվելով «գործադիր իշխանության գլխի կողմից» (խոսքը նախագահի մասին է), դառնում են գործադիր իշխանության խամաճիկը, մի խոսքով, միակ ելքն իրերն իրենց անուններով կոչելն է եւ ամբողջ դատական համակարգը՝ վճռաբեկ դատարանից մինչեւ առաջին ատյանի դատարաններ, վերից վար փոխելը:

Դավիթ Շահնազարյանի «միջամտությամբ» պրն Ջանոյանն ընդարձակեց դատաիրավական բարեփոխումների «չկատարվածությունների» շղթան. եղած հախուռն, անկազմակերպ օրենքներն ամեն քայլափոխի խախտվում են, առհասարակ «տառապում ենք իրավունքների առատությունից, չունենք պարտավորություններ»... ՀՀՇ վարչության անդամ Շահեն Պետրոսյանին հուզում էր «քաղաքական պատվերի» տոկոսը դատական գործընթացներում: Տիգրան Ջանոյանը ստույգ տոկոս չնշեց, բայց խորապես վստահ էր, որ քաղաքական պատվերն այսօր «ակնհայտ ճնշող մեծամասնություն է կազմում», դատավորները երկփեղկված, ողորմելի վիճակում են եւ պատեպատ են զարկվում սեփական խղճի ու գործադիր իշխանության ուժային ճնշումների արանքում: Փաստաբանին մի երեւույթ էլ է մտահոգում. նախկինում, երբ իրենք հասարակական հնչեղություն ունեցող գործերով անցնող ամբաստանյալներին էին պաշտպանում, հասարակության վերաբերմունքը դրական էր, հիմա, երբ ստանձնել են, ասենք, Աշոտ Բլեյանի եւ Վանո Սիրադեղյանի պաշտպանությունը, շարունակ «հարվածներ են ստանում» մամուլի եւ քաղաքական հարգարժան գործիչների կողմից:

Սեմինարին երկրորդ զեկուցողի կարգավիճակով հրավիրված էր, սակայն չէր ներկայացել վճռաբեկ դատարանի քրեական գործերի պալատի նախագահ Մհեր Խաչատրյանը, որի զեկուցման «թեզիսներն» արձանագրում էին պրն Ջանոյանի զեկուցման ճիշտ հակառակը. դատական նոր համակարգը բարեփոխումների կարիք ունի, բայց արդարացել է իրեն: Ներկաներն, անշուշտ, չէին կարող համաձայնել այդ թեզին, եւ հեռակա կարգով «թիակների վրա պառկեցրին» պրն Խաչատրյանին:

Դատաիրավական բարեփոխումների «մռայլ» խճանկարն ամբողջացրին ԵՊՀ իրավաբանության պրոֆեսորներ Գ. Ղազինյանը եւ Ռ. Պետրոսյանը: Պրն Ղազինյանի կարծիքով, բարեփոխումներից հետո դատաիրավական համակարգն ավելի կախյալ է գործադիր իշխանությունից, քան նախկինում, մեր սերունդն, ընդհանրապես, պատրաստ չէ այդ բարեփոխումներին: Պրն Պետրոսյանն առավել արմատական էր. բարեփոխումների քայլերն շտապողական էին, կամայականությունները պարզապես ներդրված էին նոր օրենսդրության մեջ, հեղինակներն, շտապելով յուրացնել Արեւմուտքից ստացած դրամաշնորհները, քանդեցին մեր օրենսդրությունը՝ դատաիրավական համակարգը հավասարեցնելով ավերված տնտեսության մակարդակին:

Նախկին իշխանությունները խորհրդանշող գործիչները հաճույքով լսում էին դատաիրավական համակարգի դաժան գնահատականները (Դավիթ Շահնազարյանն ստեպ-ստեպ գլխով էր անում) կարծես Մարսից էին իջել եւ անկարող էին հավատալ, թե որեւէ երկրում նման անհեթեթ դատական համակարգ կարող է լինել: Նրանց պահվածքից կարելի էր ենթադրել նաեւ, թե մեր երկրի ավերված տնտեսության հետ իրենք առհասարակ առնչություն չունեն...

ԼԻԼԻԹ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՄԻՋՊԵՏԱԿԱՆ

Հայաստան-Ռուսաստան...

Սկիզբը էջ 1

Ասուլիսը վարում էին մեր կողմից հանձնաժողովի համանախագահ, գյուղնախարար Գագիկ Շահբազյանը, ռուսական կողմից՝ համանախագահ, ՌԴ ատոմային էներգիայի նախարար Եվգենի Ադամովը: Այն հարցին, թե քննարկվե՞ց, արդյոք, մի շարք բնագավառներում Հայաստանի ունեցած պարտքը Ռուսաստանին մարելու հարցը, պրն Շահբազյանը խուսափողաբար պատասխանեց. «Պարտքն, իհարկե, պետք է մարել... Դրան անդրադարձել ենք...»:

Ի՞նչ պարտք է, ե՞րբ է մարվելու՝ չճշտվեց: Իսկ Եվգենի Ադամովն ընդամենը ավելացրեց, թե «ոչինչ այնպես չի փչացնում բարեկամությունը, որքան վարկերն ու պարտքերը... Սակայն Հայաստանի ու Ռուսաստանի բարեկամությանը դա չի սպառնում... Մենք կգտնենք այդ հարցը լուծելու քաղաքակիրթ եղանակ»: Հաջորդ հարցը վերաբերում էր հայկական ատոմակայանը փակելու Եվրամիության պահանջին եւ դրա նկատմամբ ռուսական կողմի վերաբերմունքին: Այստեղ պրն Ադամովն ուղղակի սենսացիոն հայտարարություն արեց, պնդելով, թե հայկական ատոմակայանը, անվտանգության միջոցառումների խստիվ պահպանման եւ հատկապես առաջին բլոկում անվտանգության մակարդակի բարձրացման ու «անփույթ վերաբերմունք չցուցաբերելու» դեպքում «ի վիճակի է աշխատել առնվազն եւս 20 տարի»: Հայաստանին ուղղված ատոմակայանը փակելու Եվրամիության պահանջը Ռուսաստանի ատոմային էներգետիկայի նախարարը գնահատեց որպես ուղղակի քաղաքական ճնշման դրսեւորում, որին ենթարկվում ենք ոչ միայն մենք, այլեւ Բուլղարիան ու Լիտվան. «Դուք տեսեք, վտանգավորության պատրվակով խորհրդային շրջանում կառուցված ատոմակայանները փակելու պահանջով Եվրամիությունը մեզ դիմեց 7 տարի առաջ, 1992-ին: Ինչո՞ւ այդ չարեցին Չեռնոբիլի ատոմակայանի պայթյունից անմիջապես հետո, ինչո՞ւ այդ հարցը չդրին թեկուզ 1989 թ., հռետորական հարցով լրագրողներին դիմեց ռուս իրազեկ նախարարը եւ ինքն էլ պատասխանեց, որովհետեւ այն ժամանակ Խորհրդային Միությունը դեռ կար...»: Ինչ վերաբերում է մեր ատոմակայանը փակել-չփակելուն, ապա բարձրաստիճան հյուրն ընդգծեց, որ «այդ հարցը վճռել իրավասու է միմիայն Հայաստանի կառավարությունը»: Հայաստանում նոր ատոմակայան կառուցելու եւ դրա շինարարությանը Ռուսաստանի հնարավոր աջակցության մասին հարցադրմանն անդրադառնալով, պրն Ադամովը հայտարարեց, թե «այդպիսի անհրաժեշտություն չի տեսնում», այդ թվում նաեւ արտադրվելիք էլեկտրաէներգիայի պահանջարկի բացակայության պատճառով: Նա մեզ խորհուրդ տվեց չշտապել. «20 տարի հետո, երբ ձեզ հարկ կլինի նոր ատոմակայան կառուցել, դուք հնարավորություն կունենաք օգտագործել ավելի անվտանգ տեխնոլոգիաներ, որոնք այն ժամանակ արդեն երեւան եկած կլինեն»:

Ասուլիսից հետո ՀՀ գյուղնախարար Գագիկ Շահբազյանը եւ ՌԴ գյուղնախարար Ալեքսանդր Կոլգանովը ստորագրեցին ագրոարդյունաբերական համալիրի փոխհամագործակցության համաձայնագիրը, այնուհետեւ ստորագրվեց համատեղ նիստի եզրափակիչ փաստաթուղթը:

Արդեն այս ամենից հետո պրն Ադամովին «Ազգի» անունից խնդրեցի, իբրեւ Ռուսաստանի կառավարության անդամ, գնահատել ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթաժողովում Թուրքիայի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի նախագահների ստորագրած համաձայնագիրը Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղի կառուցման մասին: Շեշտելով, որ «դա իր բնագավառը չէ», հյուրն ասաց. «Այդ խնդիրը Ռուսաստանի կառավարության քննարկմանը դեռ չի արժանացել»: Չեչնիայում իրենց զորքերի գործողությունների առթիվ իմ երկրորդ հարցին հյուրը նշեց. «Դուք ամեն ինչ գիտեք վարչապետ Պուտինի ելույթներից: Միջազգային տեռորիզմը Չեչնիայում արմատախիլ անելու գործողությունը կհասցվի մինչեւ վերջ, որովհետեւ առաջին անգամն է, որ հասարակության բոլոր շերտերը միահամուռ պաշտպանում են կառավարության կեցվածքը»:

Ավելացնենք, որ ոչ ասուլիսում, ոչ ողջ օրն ընթացած բանակցությունների ժամանակ ռուսական բազմամարդ պատվիրակության անդամներից եւ ոչ մեկն ակնարկ իսկ չէր արել Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպանության շենքի մոտ տեղի ունեցած պայթյունի մասին:

digitised by A.R.A.R.@

«Տուր ինձ մեկ միլիոն», կասեր Պանիկովսկին, իսկ «Արմենիայից» կրճատվածներն ասում են՝ «Տվեք մեզ 5 տարվա միանվագ աշխատավարձ»

Պայքար հանուն մասնավոր խնդիրների՞, լուսավոր անցյալի՞, թե՞ ընդդեմ ներդնողների

Ներդրումների մասին խոսելն արդեն դառնում է ավելորդ, քանի որ կարոտախտն ու քաղաքական շահարկումները տիրապետող են դառնում հասարակության մեջ

Ամենամիս, օրեցօր, հրապարակումից հրապարակում ակնհայտ է դառնում, որ Հայաստանում արտասահմանյան ներդրումները ոչ միայն չեն ավելանում, չնայած տարբեր հայտարարություններին ու հավաստիացումներին, դեռ մի բան էլ պակասում են։ Անցյալ տարվա համեմատ այս տարի գրանցվել է օտարերկրյա ուղղակի ներդրումների 60 տոկոսից ավելի նվազում։ Սա պաշտոնական տեղեկատվությունն է, իսկ իրականում վիճակը շատ ավելի վատ է։ Իրականում այն ներդրողներն էլ, որ արդեն աշխատում են Հայաստանում, վերջին մեկ տարվա ընթացքում առավել թեժացած քաղաքական շահարկումների, սոցիալական, ներքին լարվածությունների, վտանգավոր զարգացումների, ձախամետ ուժերի ակտիվացման ու երբեմն-երբեմն ծայրահեղ ազգայնականության տարրեր պարունակող հայտարարությունների արդյունքում դարձել են ավելի զգուշավոր ու «փոշմանելու» միտումներ են դրսեւորում կամ էլ առայժմ, լավագույն դեպքում, սպասում են, որ իմանան իրենց հետագա «անելիքը»։ Այսօր գրեթե բոլոր օտարերկրացի ներդնողները Հայաստանում կանգնած են խնդիրների առջեւ, նրանցից շատերի անունները չեն իջնում թերթերի էջերից եւ որպես կանոն հասարակական կարծիքը օտարերկրացիների նկատմամբ ձեւավորվում է բացասական ֆոնի վրա։ Այդ իմաստով ամենացայտուն օրինակները կոնյակի գործարանը, Արմենտելն ու «Արմենիա» հյուրանոցն են։ Մի կողմ թողնելով այս ներդրումային գործարքների նախապատմությունները, որոնցից էլ, ըստ էության, բխում են բոլոր խնդիրները, փորձենք «Արմենիա» հյուրանոցի օրինակով մանրամասնել։

Արդեն մեկ տարուց ավելի ամերիկահայ մի խումբ բիզնեսմենների «AK Development» խմբի կողմից սեփականաշնորհված հյուրանոցի կառավարիչ «Մարիոթ» ընկերության ներկայացուցիչների դեմ հյուրանոցի կոլեկտիվի շահերի պաշտպան առաջամարտիկ դարձած արհկոմի բողոքի ցույցերի մասին թերեւս գիտեն հանրապետության ամենախուլ գյուղում։ Մոտ մեկ շաբաթ առաջ երկու կողմերը հրավիրել էին ասուլիս, որին հաջորդեցին արհկոմի կազմակերպած պիկետները։ Երեկ օր առաջ էլ «Կենտրոն» եւ «Նորք-Մարաշ» առաջին ատյանի դատարանը լսեց արհմիության հայցը ընդդեմ «Արմենիայի» կառավարիչների։ «Ազգը» մի քանի «գեղեցիկ մեջբերում» արդեն արել էր արհկոմի ասուլիսի մի քանի մարքսյան ձեւակերպումներից, որոնք վերաբերում էին հյուրանոցի նոր տերերին «ներմուծված ինվեստորներին», «կապիտալիստներին», ու խոսեցել ավելի մանրամասնել թե այդ ասուլիսը, թե հյուրանոցի կառավարիչների պատասխան ասուլիսը, սակայն, խնայելով ընթերցողի նյարդերն ու թերթի էջերը, բավարարվենք միայն ընդհանուր եզրահանգումներով։ Ընդհանրացնենք միայն՝ ասուլիսից մեր տպավորությունը. կարծես ստացվում է այնպես, որ արհկոմը, անընդհատ շահարկելով բազմիցս հիշատակված չարաբաստիկ 400 հազար դոլարը մնացած սեփականաշնորհումից հետո հյուրանոցի հաշվին, եւ իրեն հասանելիք 20 տոկոս բաժնեմասը, որոնք, ըստ էության ՀՀ կառավարության խնդիրն ու լուծելիք հարցն են, բոլորովին այլ հարթություն է տեղափոխում «Արմենիայի» խնդիրը դարձնելով քաղաքական ու ազգային խնդիր։ Ինչ վերաբերում է դատավարությանը, ապա **«Ազգին»** հայտնի դարձավ, որ նիստը հետաձգվել է։ Փաստաբան Հայկ Հովհաննիսյանը մասնանշեց ամբողջ դատական աղմուկի «մեխը» եւ դատը բնութագրեց որպես արհկոմի նախագահ Վիգեն Ղազարյանի «աշխատավարձ ստանալ-չստանալու դատ»։ Տնօրենությունն էլ իր հերթին է պատրաստվում հակընդդեմ հայցով դիմել դատարան։ Թե ինչպես կավարտվեն դատերն ու այդ բրազիլական սերիալ հիշեցնող պատմությունը դժվար է ասելը։ Ամբողջը կախված է նրանից, թե մարտնչող կոլեկտիվը կամ արհկոմը որքա՞ն կկարողանա «Արմենիայի» հարցը պահել որպես հասարակական ուշադրության ու քննարկման առարկա։ Ըստ «Արմենիայի» հասարակական հարաբերությունների տնօրեն Արման Մանուկյանի, եթե անգամ տնօրենությունը բավարարեր արհկոմի «անհեթեթ» պահանջը, կրճատվածներին տալով ոչ թե Հայաստանի համար աննախադեպ փոխհատուցում երկու տարով ու աշխատավարձի 50 տոկոսի չափով, այլ 5 տարով միանվագ, ապա բողոքավորները կսկսեին խոսել իրենց ցմահ վարձատրելու մասին կամ էլ կգտնեին մի ուրիշ պատճառ հյուրանոցի շուրջ աղմուկը շարունակելու ու «օտարներին» վաճառած ազգային հարստության «Արմենիա» հյուրանոցի հարցը մշտապես «տաք թեմա» պահելու համար։ Կողքից հետեւելով «Արմենիայի» շուրջ առաջացած ողջ պատմությանը, ակամա հարց է առաջանում. առանց որեւէ ուժի կամ օժանդակության արհկոմի նախաձեռնած պիկետները, ասուլիսները ու դատական պրոցեսները հնարավոր կլինե՞ն կազմակերպել։ Դժվար է ասել, բայց որ այդպիսի ուժեր կան ու ավելանում է դրանց թիվը, որոնք ձգտում են անընդհատ օրակարգում պահել անցյալի սխալ սեփականաշնորհումը, օտարերկրյա ներդնողներին երկիրը ծախելն ու վերադարձը դեպի «լուսավոր» անցյալ, անվիճելի է։ Եվ այս պայմաններում ավելորդ են դառնում երկրի իշխանությունների հայտարարությունները օտարերկրյա ներդրումների, ազատ շուկայական տնտեսության ու տնտեսական ինտեգրացիայի մասին։

«Արմենիա-Մարիոթը» դարձել է «Մարիոթ» ընկերության գլխացավանքը

Այն ամբողջ աղմուկը սեփականաշնորհման ու օտար ներդնողների շուրջ, գումարած հարկային, բյուրոկրատական քաշքշուկները, սոցիալական լարվածությունն ու էլի շատ բաներ, որոնք այսօր ծառանում են Հայաստանում գտնվող օտար ներդնողների առջեւ, ուղղակիորեն խանգարում են վերջիններիս աշխատանքին ու պլանների իրականացմանը։ Այսօր «Արմենիայի» կառավարիչները ստիպված են իրենց եռանդը ծախսել հասարակական կարծիքի ձեւավորման վրա։ Մասնավոր այս հյուրանոցը ակամա ներքաշվել է քաղաքականության մեջ, փոխանակ զբաղվելու իր բուն գործով՝ հյուրանոցի վերանորոգմամբ, տուրիստներ բերելով, հյուրերի թիվն ու սպասարկման որակն ավելացնելով։ Հյուրանոցից տեղեկացանք, որ երեկ Գերմանիայում տեղի են ունենալու «Մարիոթ» հյուրանոցային ընկերության բոլոր հյուրանոցների գլխավոր տնօրենների հավաքը, որին «Արմենիայի» տնօրեն Անիլ Սամփատը չի կարող մասնակցել լոկ այն պատճառով, որ զբաղված է հյուրանոցի անվտանգության պահպանմամբ։ Հայաստանյան «Մարիոթի» կառավարչի բացակայության պատճառները, իհարկե, աննկատ չեն մնա։ Աշխարհի տարբեր ծագերում կա 1900-ից ավելի «Մարիոթ» հյուրանոց (2000 թվին նախատեսվում է դրանց թիվը հասցնել 2000-ի), որոնք ունեն ամսական միջինը 200 մլն դոլարից ավելի եկամուտ, եւ տարեկան ընդամենը 3 մլն եկամուտ ունեցող «Արմենիա» հյուրանոցն այսօր գլխացավանք է դարձել ընկերության համար, որը չի բացառվում, որ մի օր ընդհանրապես հեռանա Հայաստանից։ Իսկ իր եկամտաբերությամբ ԱՄՆ 19-րդ ընկերության կարծիքն ու գնահատականը շատ վճռորոշ կարող են լինել Հայաստանով գոնե մի քիչ հետաքրքրված մյուս ընկերությունների համար։ Մնում է միայն հարցնել. «Թողնենք Հայաստանը մեկուսացված վիճակո՞ւմ, թե՞ փորձենք նայել առաջ»։ Սա է խնդիրը։ Եվ քանի որ մենք սիրում ենք լսել մեր մասին օտարների կարծիքները, առանց մեկնաբանության ու սրբագրումների մեջբերում ենք «Արմենիայի» հնդիկ տնօրենի խոսքերը. «Ինձ հաճախ են զանգում արտասահմանից ու հարցնում, լավ, այդ երկրում որեւէ լավ բան տեղի չի՞ ունենում... Այնքան լավ բան կա այս երկրում, բայց կարծես թե ոչ ոք չի մտածում այդ մասին, բոլորն այստեղ զբաղված են օտարերկրյա ներդնողներին վանելով... Մենք վախեցնում ենք մարդկանց ու ասում մի եկեք այս երկիր։ Մենք պետք է ավելի շատ ու բարձրակարգ աշխատատեղեր ստեղծենք, որ երիտասարդներն այս երկրից չգնան։ Ամեն օր 250 մարդ է դիմում ԱՄՆ մեկնելու համար, այդքանը միայն ԱՄՆ մեկնողները...»։

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՔՈՅԱՆ

Ներդրումներ ոչ միայն ի սեր Հայաստանի

Հայ-անգլիական կապերի շուրջ ցանկացած զրույց ի վերջո հանգեցնում է լոնդոնաբնակ Վայէ Մանուկյանի անվանը։ Ծննդով լիբանանցի բիզնեսմենն իր հաշվարկներով արդեն իսկ Հայաստանում ներդրել է ավելի քան 100 մլն դոլար։ Հանրապետությունում բրիտանական ֆիրմաների ներդրումների մեծ մասը Վայէ Մանուկյանինն է։ Դժվար է թերագնահատել նրա դերը Հայաստանում HSBC «Միդլենդ Արմենիա» բանկի բացման մեջ, որի բաժնետոմսերի 30 տոկոսի տերն է։ Տարեկան 150 մլն շիշ արտադրանք տվող Երեւանի կոկա-կոլայի գործարանը հարակից պահեստ եւ պլաստիկ շշերի արտադրությամբ եւս իր գոյությամբ Մանուկյանին է պարտական։ Համոզելով Բրիստոլ Մայերսին Հայաստանում դեղարտադրություն հիմնել՝ նա ֆիրմային տրամադրեց իր գործարանը, ապա պայմանագիր ստորագրեց նաեւ Գլաքսո Վելքոմ ֆիրմայի հետ՝ նրա արտադրանքը եւս Հայաստան բերելով։ Դեղարտադրության հետ կապված այս գործունեությունը հեռահար նպատակ է հետապնդում՝ Հայաստանը դարձնել բարձր տեխնոլոգիաների արտադրության կենտրոն տարածաշրջանում։ Արդեն իսկ հանրապետությունը դեղորայք է արտահանում կովկասյան երկրներ եւ Միջին Ասիա՝ զարգացնելով ոչ միայն առեւտուրը, այլեւ ճանապարհատրանսպորտային ցանցը, որով հետագայում կտեղափոխվեն այլ ապրանքներ։ Ընդ որում, Մանուկյանն ինքն էլ չի թաքցնում, որ բացի հայրենասիրությունից, իր մեջ խոսում է նաեւ բիզնեսմենի ջիղը. «Տարածաշրջանում շատ ավելի մեծ հնարավորություններ կան, քան Արեւմուտքում։ Հայաստանն ունի կրթական այնպիսի մակարդակ, ինչպես արեւմտյան որեւէ երկիր, իսկ ինչո՞ւ արտադրություն հիմնել Հեռավոր Արեւելքում, որտեղ բանվորին վարձելուց առաջ նախ պետք է ուսուցանել, երբ Հայաստանում նույն աշխատավարձով նույն աշխատանքը համաձայն են անել հարյուրավոր մարդիկ՝ բարձրագույն կրթությամբ։ Այս դեպքում ես օգնում եմ իմ հայրենիքին, միեւնույն ժամանակ, կարող եմ վստահաբար ասել, որ հաջողել եմ իմ յուրաքանչյուր ձեռնարկման մեջ։ Եվ շահում եմ շատ ավելի, քան կարող էի Արեւմուտքում», բացատրում է Վայէ Մանուկյանը, որն այս տարի մտավ «Սանդեյ թայմսի» հրապարակած հարուստների ցուցակը։ Ոչ ոք չգիտի, թե որքան է իրականում նրա կարողությունը, թվերը տատանվում են 400 մլն դոլարից մինչեւ 2 մլրդ դոլար։ Մի բան հաստատ է. Հայաստանի տնտեսության մեջ նա բավականին խոշոր գումարներ է ներդնում, քանի որ համոզված է, որ իր նման ազդեցիկ սփյուռքահայերը պետք է ուղի հարթեն արտասահմանյան խոշոր ընկերությունների համար։ Համագործակցելու այս պոտենցիալը Հայաստանի պես փոքրիկ երկրին մրցունակ է դարձնում։

ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը եւ Վայէ Մանուկյանը

Ներկայումս նա զբաղվում է 400 հազար քառ. ֆուտ մակերեսով բիզնես կենտրոնի հիմնադրմամբ, որը հագեցվելու է միջազգային բարձր չափանիշներին համապատասխան եւ անհրաժեշտության դեպքում որպես գրասենյակ տրամադրվելու է արեւմտյան ֆիրմաներին։

«Սփյուռքի ուժի շնորհիվ միշտ էլ կգտնվեն հզոր ֆիրմաներ, որոնք կցանկանան արտադրել այստեղ, եւ ներդնողներ, որոնք ուրախ կլինեն օժանդակել դրան։ Բոլոր մեծ ընկերություններն էլ ցանկություն ունեն հաստատվել տարածաշրջանում, բայց լավ չեն ճանաչում մարդկանց եւ անծանոթ են տեղի մթնոլորտին», բացատրում է Մանուկյանը։ «Հայաստանում կան ընկերություններ, որոնք պատրաստ են փոքր եւ տեղական խորհրդատվություն տրամադրել, պարզապես փորձի կարիք ունեն»։

Բացի տնտեսականից, Մանուկյանը միջոցներ է տրամադրում նաեւ մարդասիրական ձեռնարկումների համար։ Մանուկյան հիմնադրամը օժանդակում է Հայֆիլհարմոնիկ նվագախմբին, վճարում «Դորլինգ Քինդերսլեյի» մանկական հանրագիտարանի թարգմանության համար, որից մի-մի օրինակ կստանան աշխարհի բոլոր հայկական դպրոցները։ 350 հազար դոլար ծախսելով նա հաջողել է 2001 թ. բրիտանական գրադարանում ցուցադրման պատրաստել հայկական մագաղաթները՝ այդպիսով նշելով Հայաստանում քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակը։ «Ես անհանգստացած եմ, ինձ հանդիպած մարդկանցից շատերը չգիտեն ինչ ասել է հայ։ Կարծում եմ, կարեւոր է աշխարհին ծանոթացնել Հայաստանին՝ ապացուցելով, որ հին ու հարուստ ժառանգություն ունենք», համոզված է Վայէ Մանուկյանը։ «Ներդնողները սեփական նախաձեռնությամբ Հայաստան չեն գա։ Հայաստանը պետք է ընդառաջ գնա նրանց, համոզի, ապացուցի, թե որտեղ ենք մենք, ինչ կարող ենք անել եւ ինչ հնարավորություններ ունենք»։

Ռ. [illegible]

Ըստ AIM ամսագրի

digitised by A.R.A.R.@

ԱՆԿԱՐԱ

Օջալանի ապագան սակարկության առարկա

Թուրքական վճռաբեկ դատարանի նոյեմբերի 25-ի վճռից հետո, ըստ էության, Քրդստանի աշխատավորական կուսակցության (PKK) առաջնորդ Աբդուլլահ Օջալանի ճակատագիրը տնօրինելու են թուրք քաղաքական գործիչները, որոնք, սակայն, իրենց վերջնական որոշումը պայմանավորելու են Եվրամիության անդամակցելու հնարավորության հետ: Այս մասին է ստորեւ զետեղված RMC-ի Անկարայի թղթակից Յուսուֆ Շարիֆի հաղորդագրությունը, որը սփռվել է նոյեմբերի 25-ին:

Ա. Մ.

Առեւանգվելուց մինչեւ դատավարությունն Աբդուլլահ Օջալանը եղել եւ մնում է սակարկության կարեւոր խաղաթուղթ Անկարայի ձեռքում եվրոպական հարթության վրա: Նրա մահապատժի դատավճիռը կարող է իրականանալ միայն խորհրդարանի քաղաքական համաձայնության հրապարակումից հետո: Սա, առաջին հերթին, նպատակ ունի կլանելու թուրքական «փողոցի» զայրույթը եւ հետագայում բոլորովին տարբեր ճակատագիր նախապատրաստել PKK-ի առաջնորդի համար: Այս ճակատագրի մասին շաբաթվա սկզբում նշել է վարչապետ Բյուլենթ Էջեւիթը, ասելով, թե Անկարան չի շտապի Օջալանին մահապատժի ենթարկել, այլ սպասելու է մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի որոշմանը՝ նրա դատի վերաբերյալ, քանի որ այդ որոշումը պարտավորեցնող է Թուրքիայի համար, որը ստորագրել է եվրոպական կոնվենցիայի խարտիան:

Եվ քանի որ եվրոպական դատարանը երբեք չի վավերացնում մահապատժի վճիռները, ուստի Օջալանն ապահոված կլինի իր կյանքը, քանի դեռ Անկարան կպահպանի իր հարաբերությունները Եվրամիության հետ, որն, իր հերթին, ակնարկել է Թուրքիայի թեկնածության դիմումն ընդունելու հավանականության մասին, դեկտեմբերին՝ Հելսինկիի գագաթաժողովի ընթացքում:

Բայց դա չի նշանակում, որ Անկարան պատրաստ է Օջալանի հետ քննարկելու նրա խաղաղարար առաջարկները քրդական հարցը լուծելու մասին, քանի որ թուրքական պետության հորիզոնը չի տեղավորում ավելին, քան քրդերին մշակութային եւ սոցիալական որոշ իրավունքներ տալը: Դրա հետ մեկտեղ, տնտեսապես զարգացնել Անատոլիայի հարավ-արեւելքը, ուր կենտրոնանում են քրդերը: Այս ծեւակերպումը վայելում է ԱՄՆ-ի աջակցությունը, քանի որ այնտեղ ներդրումներ կատարելու պատասխանատվությունը ստանձնել են ամերիկացիներն ու իսրայելցիները:

Նախագահական դժգույն ընտրարշավ ԱՄՆ-ում

ԱՄՆ-ում 2000 թ. նախագահական ընտրարշավը թեեւ պաշտոնապես դեռ չի սկսվել, բայց գլխավոր հավակնորդներն արդեն հայտնի են: Կենտրոնամետ Ջորջ Բուշ կրտսերից եւ դեմոկրատներ Ալբերտ Գորից ու Բիլ Բրեդլիից բացի, իրենց թեկնածություններն են առաջադրել միլիարդատեր Ռոս Պերոյի ստեղծած բարեփոխական կուսակցության մի շարք անդեմ գործիչներ: Դրանք են Մինեսոտայի նահանգապետ, նախկին ըմբշամարտիկ Ջեսի Վենտուրան, անշարժ գույքի ինքնասիրահարված գործակալ Դոնալդ Թրամփն իր մանեկենուհի կնոջ հետ, անարխիստ դերասան Ուորեն Բիթին, չգիտես ինչի ծգտող դերասանուհի Սայբիլ Շեփերդը... Ի դեպ, Ուորեն Բիթին վերջերս ակնարկեց, թե ինքը գուցեեւ չմասնակցի նախագահական ընտրարշավին, որպեսզի շարունակի նկարահանվել ֆիլմերում: Որոշ մեկնաբաններ կես-կատակ ափսոսանք են հայտնում, որ չի առաջադրված Առնոլդ Շվարցենեգերի թեկնածությունը, որի մասնակցությունը փոքր-ինչ հետաքրքիր կդարձներ դժգույն ընտրարշավը: Բայց Շվարցենեգերն առաջին սերնդի ներգաղթյալ է, ուստի կարող է հավակնել լավագույն դեպքում Կալիֆոռնիայի նահանգապետի պաշտոնին:

Հաշվարկների համաձայն, մինչեւ 2000 թ. նոյեմբերին կայանալիք նախագահական ընտրությունները, հեռուստատեսային տեսահոլովակների ցուցադրման նպատակով կծախսվի առնվազն կես միլիարդ դոլար, այսինքն՝ կրկնակի շատ, քան 1996 թ. ընտրություններում: Մինչդեռ նախագահության թեկնածուների ցուցակի վերջին փոփոխությունները տարակուսանքի են մատնում ընտրողներից շատերին: Այսպես, նախագահ Ջորջ Բուշի պաշտոնավարության տարիների փոխնախագահ Դեն Քուեյլը միջոցների բացակայության պատճառով ստիպված եղավ հանել իր թեկնածությունը: 1996 թ. նախագահ չընտրված հանրապետական Բոբ Դոուլի կինը՝ Էլիզաբեթ Դոուլը սեփական թեկնածությունը հանեց Նյու Հեմփշիրի նահանգում ընտրությունների նախնական փուլն սկսվելուց յոթ ամիս առաջ: Ամերիկյան կարմիր խաչի նախկին նախագահը, որն ընտրարշավի միակ կին թեկնածուն էր, ընդամենը 5 մլն դոլար ուներ: Մինչդեռ ամերիկացի ընտրողների 53 տոկոսի համակրանքը վայելող Բուշ կրտսերն իր տրամադրության տակ ունի 57 մլն դոլար:

Բուշ կրտսերը Նյու Հեմփշիրում

Դեմոկրատական կուսակցության շնորհիվ 30 մլն դոլար տնօրինող փոխնախագահ Ալբերտ Գորը չի կարողանում ըմբռնել, թե ինչու իր թեկնածությանը հավանություն է տալիս ամերիկացիների ընդամենը 43 տոկոսը: Գորին պաշտոնապես օժանդակում է նաեւ ամերիկյան արհմիությունների ֆեդերացիան: «Եթե դեմոկրատների գլխավոր թեկնածուն յոգտվեր այդ աջակցությունից, նա պարզապես ստիպված կլիներ հանել իր թեկնածությունը», պնդում է դեմոկրատ վերլուծաբան Մարկ Շիլդսը:

Ալբերտ Գորը ծանր վիճակում հայտնվեց մանավանդ այն բանից հետո, երբ ընտրարշավի մեջ մտավ նրա կուսակից եւ ախոյան Բիլ Բրեդլին: Վերջին տարիներին վարչակազմի հետ կապված զանազան սկանդալները եւ հատկապես «Մոնիկագեյթը» ծանծրացրել են ամերիկացիներին: Ճիշտ է, հանրության 60 տոկոսը դեռ պաշտպանում է նախագահ Բիլ Քլինթոնին, բայց ակնհայտորեն անտարբեր է փոխնախագահ Գորի հանդեպ: Մարդիկ ուզում են տեսնել նոր եւ ընդգծված անհատականություններ:

Նման անհատականություն է բասկետբոլի օլիմպիական չեմպիոն, դեմոկրատ Բիլ Բրեդլին, որը 1980 թ. Նյու Ջերսիի սենատոր էր ընտրվել: Բրեդլին ավարտել է Օքսֆորդի եւ Փրինսթոնի համալսարանները: Նա մարդամոտ է եւ համակրելի: Բրեդլիին ջերմորեն համակրում են ԱՄՆ-ի արեւելյան ափի համալսարանական շրջանակները եւ ձախ դեմոկրատները, որոնք հիացած են իրենց թեկնածուի սոցիալական ապահովության ծրագրով: «Պուենտ» հանդեսը նշում է, որ նախագահական ընտրություններում Բիլ Բրեդլիի համար ամենադժվար խնդիրը լինելու է կենտրոնամետ ուժերի համակրանքի նվաճումը:

Այդ ուժերի թեկնածուն Ջորջ Բուշ կրտսերն է: Նա, այսպես կոչված, «քլինթոնիզմի» ժառանգորդն է, կեսպահպանողական եւ կես-բարեփոխական: Սեպտեմբերին նա կոնգրեսականներին կշտամբեց «բյուջեն աղքատների հաշվին հավասարակշռելու» մեջ: Դրանով նա իր կողմը գրավեց ձախ ուժերին եւ ներկայումս վայելում է ընտրողների 53 տոկոսի պաշտպանությունը՝ հանդես գալով որպես ազգաբնակչությանը միավորող գործիչ:

Բուշ կրտսերը Տեխասի նահանգապետն է: Նա ավելի շուտ գործի մարդ է, քան գաղափարախոս: Մահապատժի եւ զենք կրելու առնչությամբ երաշխիքներ տալով՝ նա շահեց տեխասցի պահպանողականների համակրանքը: Իսկ ամերիկյան հանրակրթական դպրոցներն էապես բարեփոխելու առաջարկի շնորհիվ ստացավ ազգային փոքրամասնությունների քվեները եւ վերընտրվեց նահանգապետ:

Պ. Ք.

ԵԱՀԿ ԳԱԳԱԹԱԺՈՂՈՎ

Ադրբեջանի խորհրդարանը գովաբանեց Ալիեւին

ԲԱՔՈՒ, 26.11.99, ՄՆԱՐՔ: Նախագահ Հեյդար Ալիեւի գովաբանությամբ է նշանավորվել Ադրբեջանի խորհրդարանականների երկար սպասված հանդիպումը պետության ղեկավարի հետ:

Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, Միլի մեջլիսի պատգամավորները հանդիպում էին պահանջում նախագահի հետ: Նրանք մտադիր էին նախագահին մի շարք սուր հարցադրումներ ներկայացնել «ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթաժողովում ադրբեջանական դիվանագիտության կրած պարտության առնչությամբ, որի փաստաթղթերում ոչ մի խոսք չի ասվում Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության մասին»: Ավելին, որոշ պատգամավորներ մտադիր էին նախագահից պարզաբանումներ ստանալ Նախիջեւանի որոշ ղեկավարների անջատական տրամադրությունների մասին, որոնք վստահում են Նախիջեւան ժամանած «ժողովրդական ճակատի» ներկայացուցիչներին, պատճառաբանելով, թե նրանք արտասահմանյան անձնագրեր չունեն: Նման գործողություններն Ադրբեջանի խորհրդարանականների շրջանում կասկածներ են սերմանում այն առնչությամբ, թե Նախիջեւանը ծածուկ որոշել է անջատվել Ադրբեջանից եւ արդեն իրեն օտար պետություն է «կարծում»:

Նոյեմբերի 24-ին Ադրբեջանի նախագահի աշխատակազմում տեղի ունեցած նիստը տեւել է մոտ 7 ժամ: Երկար ունենալով նիստի ընթացքում Հեյդար Ալիեւը «պատմական» է համարել ԵԱՀԿ Ստամբուլի գագաթաժողովի արդյունքները, նշելով, որ այնտեղ ընդունված փաստաթղթերը «հսկայական» նշանակություն ունեն Ադրբեջանի համար եւ լուրջ ազդեցություն կունենան աշխարհի իրավիճակի վրա հաջորդ հարյուրամյակում: Ալիեւն ընդհանրապես ոչինչ չի ասել այն մասին, թե ինչ ներգործություն կունենան գագաթաժողովի արդյունքները Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման վրա, ինչպիսին է այդ խնդրի կարգավորման հեռանկարը:

Ուշագրավ է, որ Ադրբեջանի խորհրդարանականները, որոնք Միլի մեջլիսում կտրուկ քննադատության էին ենթարկում երկրի ղեկավարության քաղաքականությունը, նիստի ժամանակ կրկնում էին պետության ղեկավարին եւ պատմում Բաքու-Ջեյհան նավթատարի նշանակության, Հեյդար Ալիեւի անձի «անփոխարինելիության» մասին, առանց որի անհնար կլինեին Ադրբեջանի «պատմական հաղթանակները», ինչպես նաեւ ընդդիմության «ապակառուցողական» դերի մասին, որը չի ուզում ընդունել Ադրբեջանի կառավարության «ակնհայտ» հաղթանակները եւ խոսք անգամ չեն ասել իրենց դժգոհությունների մասին: Մի խոսքով՝ «լիակատար հավանություն»...

Նավթի գները շարունակում են աճել

Լոնդոնի շուկայում շարունակվում է նավթի գների աճը, որը 9 տարուց ի վեր արձանագրել է ամենաբարձր մակարդակը: Նոյեմբերի 25-ին Հյուսիսային ծովից արդյունահանվող նավթի մի բարելի արժեքը հասել է 25,73 դոլարի: Դրա պատճառներից մեկն այն է, որ Իրանը 2 շաբաթով առկախել է իր արտահանումները, որոնք օրական կազմում էին 2,2 մլն բարել: Ենթադրվում է, որ գները շարունակելու են բարձրանալ, մանավանդ լուրեր տարածվեցին, թե Իրանը նվազեցնելու է իր արտահանումները, դրանք համապատասխանեցնելով OPEC-ի շրջանակում Իրանի համար նախատեսված արտադրության չափաբաժնի հետ:

Մյուս կողմից, նավթագների աճի հետեւանքով վերսկսվել է Ղազախստան-Չինաստան խողովակաշարի կառուցումը: 1997 թ. ստորագրված այս նախագիծը սառեցվել էր ֆինանսական պատճառներով, որոնք հիմնականում կապված էին 1998 թ. նավթի գների իջեցման հետ: Այս խողովակաշարի երկարությունը կազմելու է 2800 կմ, ծախսերը՝ 2,5-3 մլրդ դոլար:

Ա. Մ.

Իսրայելը խնդրում է ըմբռնումով մոտենալ

«Վստահ եմ, որ Վատիկանը կհասկանա ստեղծված դրության բարդությունը եւ կփորձի դրանում տեսնել դրական մի երեւույթ: Մեր պարտականությունն է այժմ բացատրել ե՛ւ Վատիկանին, ե՛ւ մյուս եկեղեցիներին, որ մեր նպատակը կրոնի կամ հավատի ազատությունը սահմանափակելը չէ: Մենք մեր կարեւոր կանենք՝ ապահովելու տարբեր եկեղեցիների շահերը եւ պայմաններ ստեղծելու պապի այցելությունը պատշաճ մակարդակով անցկացնելու համար», նշել է Իսրայելի հասարակական անվտանգության նախարար Շլոմո Բեն Ամին՝ անդրադառնալով Նազարեթում կառուցվելիք մզկիթին, որը միջազգային հետաքրքրության խնդիր է դարձել: Ըստ Վատիկանի, քաղաքի Ավետման եկեղեցու կողքին կառուցվելիք մզկիթը, որի հիմնաքարը հանդիսավոր պայմաններում դրվեց նոյեմբերի 23-ին, արգելք էր հանդիսանալու առաջիկա մարտին նախատեսվող Հռոմի պապի այցելությանը: Այս մասին է հաղորդել Ռոբերի լրագրող Քրիստին Հաուսերը «Արմինյն միրոր սփեքթեյթր» շաբաթաթերթում:

Բեն Ամին նաեւ ավելացրել է, որ Իսրայելը մտադիր է սրբավայրերի մոտակայքում կառուցել նաեւ ոստիկանատուն՝ ապահովելու համար տեղի անվտանգությունը:

Եվրահանձնաժողովն առաջարկում է ընդունել համաեվրոպական սահմանադրություն

Եվրամիության 15 պետություններում նախատեսվում են մեծ տեղաշարժեր, որոնք վերաբերում են քաղաքացիների իրավունքներին, ազատություններին ու պաշտպանությանը, արտաքին քաղաքականությանն ու անվտանգությանը, Եվրամիության աշխատանքին ու կազմին: Անցյալ ամիս Տամպերեյում (Ֆինլանդիա) տեղի ունեցած արտակարգ գագաթաժողովում ԵՄ անդամ 15 պետությունները, Ամստերդամի պայմանագրի դրույթներից ելնելով, որոշեցին փոփոխել եվրոպայի արդարադատության ու ոստիկանության համակարգերը:

Մասնավորապես նախատեսվում է ընդունել մարդու հիմնարար իրավունքների հռչակագիր, վիզաների ու ներգաղթի բնագավառում մշակել միասնական քաղաքականություն, ուժեղացնել եվրոպական ոստիկանության «Եվրոպոլի» պայքարը կազմակերպված հանցախմբերի եւ փողերի լվացման դեմ, փոխադարձաբար ճանաչել ընդունված դատական որոշումները եւ այլն:

Միաժամանակ, եվրահանձնաժողովի նախագահ Ռոմանո Պրոդիի առաջարկությամբ մշակվել եւ հրապարակվել է սահմանադրական բարեփոխման նախագիծ: Դրանով նախատեսվում է Եվրամիությունում մինչեւ օրս ընդունված օրինագծերը բաժանել երկու խմբի: Առավել հիմնարար օրենքները պետք է կազմեն մի իսկական սահմանադրություն, որը հնարավոր կլինի փոփոխել միայն ԵՄ անդամների միահամուռ համաձայնությամբ: Երկրորդ խմբի օրենքներն ուժի մեջ կմտնեն ԵՄ երկրների մեծամասնության հավանությունը ստանալուց հետո: Սակայն, ինչպես նշում է «Պուենտ» հանդեսը, նախքան համաեվրոպական սահմանադրության ընդունումը եւ Եվրամիության կազմի ընդլայնումը ԵՄ պետությունները պարտավոր են բարեփոխել ներկայումս գործող հաստատությունները:

Պ. Ք.

digitised by A.R.A.R.@

Լուսավոր հետագիծ

Սեւակ Արզումանյանի ծննդյան 70-ամյակի առթիվ

Կան դեմքեր ու անհատականություններ, առանց որոնց դժվար է պատկերացնել գրական ընթացքի ամբողջականությունը, նրանք գլխավոր ճանապարհի վրա են, նրանց ներկայությունը զգացվում է նույնիսկ այն պահերին, երբ բացակա են՝ չեն խոսում կամ գրում, հակառակ դեպքի, որոնք կան, բայց, ըստ էության, չկան նաեւ իրենց բարձրախոս ներկայության ժամանակ։ Բանասիրության դոկտոր, պրոֆեսոր Սեւակ Արզումանյանն առաջին շարքում է, Ս. Աղաբաբյանի, Էդ. Ջրբաշյանի, Ս. Սարինյանի, Հր. Թամրազյանի, Լ. Հախվերդյանի շղթայից, որը հայ գրականագիտությունն ու քննադատությունը բարձրացրեց մի նոր աստիճանի, թելադրեց գրականության դասական եւ ժամանակակից արժեքների գնահատության նոր հայացք ու չափանիշներ, մշակեց մեր ազգային գրականության «ընթերցման» նոր մոտեցումները, հաղթահարեց մի քանի տասնամյակ իշխող գռեհիկ սոցիոլոգիզմի ոգին, խորամուխ եղավ գրականության եւ պատմության ու հասարակական կյանքի բարդույթների մեջ, դառնալով դպրոց գրականագետների նոր սերնդի համար։ Սեւակ Արզումանյանն այս բոլոր ուղղություններում ունի իր զգալի ներդրումը, լինելով շղթայի մեկ օղակը, ինչպես եւ մյուս անվանիները, հաճախ առանձնանում է ընդհանուր հայացքների իրեն բնորոշ արտահայտությամբ։

Ս. Արզումանյանի գիտական հետաքրքրությունների գլխավոր ասպարեզը հայ խորհրդային արձակն է՝ իր երեւելի դեմքերով ու գործերով, որոնք այսօր շատ հիմքերով մերժված քաղաքական կառույցում լինելով հանդերձ՝ ըստ էության վեր էին կանգնած նրանից եւ արտահայտում էին հայոց բազմադարյան գրականության նորաշունչ գեղարվեստական զարգացումը։ Այս երեւույթը, որ ներկա է մեր ամբողջ մշակույթում, միայն որոշ գաղափարազար, կույր ուղեղներին է անտեսանելի։ Տակավին երիտասարդ, Արզումանյանն ուշադրություն դարձրեց ստալինիզմի հալածվածությանը ենթարկված գրական դեմքերին եւ նրանցից երկուսի՝ Վահան Թոթովենցի եւ Զապել Եսայանի կյանքի ու ստեղծագործության մասին առաջինը գրեց հետաքրքիր ու հիմնավոր ուսումնասիրություններ։ 60-ական թվականների սկզբին երկարամյա ճնշիչ գաղափարաբանության սառցալեռը թեեւ խոր ճեղքվածքներ էր տվել, սակայն դեռեւս պահպանվում էր նրա միահեծան [illegible] հասարակական կյանքին, եւ շատ դժվար էր արմատական ճշմարտություններ հաստատել հատկապես գրականության ու պատմության ասպարեզում։ Որոշ գրողների ոչ միայն կյանքը, այլեւ գործն էր պատված կասկածի վարագույրով։ Սեւակ Արզումանյանը եղավ այդ վարագույրը պատռողներից մեկը, որ ուներ թե գրական եւ թե հասարակական կարեւոր նշանակություն եւ զգալի դեր կատարեց մեր մտածողության շղթայազերծման, պատմական ճշմարտությունը ի հայտ բերելու, մտքերի ազատականացման ճանապարհին։ Այս առումով, Թոթովենցին եւ Զապել Եսայանին նվիրված նրա մենագրությունները հարաբերում էին ինչպես մեր այս ընտիր գրողներին, այնպես էլ գրական ընթացքի առողջացմանը, վերականգնում արժեքների գնահատության կայուն, բարձր ու գիտական չափանիշներ։

Գրականագետի համար գրականության անցյալ ու ներկա իրողություններն իմանալը քիչ է, նա պետք է ունենա նաեւ հայացք եւ հայացքի ուղղություն՝ ճիշտ կողմնորոշվելու գրականության պատմության լաբիրինթոսում, մանավանդ հազարամյա մի այնպիսի գրականության, ինչպիսին մերն է, որտեղ ամեն ինչ կա՝ հինն ու նորը, հետամնացն ու առաջադիմականը, պայքար գեղարվեստական, ազգային, հասարակական դաշտում եւ այլն։ Վերոհիշյալ գրքերում արդեն առկա էին Սեւակ Արզումանյանի գրականագիտական հայացքի նշանաձողերը՝ գրականության ազգային բնույթը, նրա սերտ հարաբերությունը գրական ավանդներին, ժողովրդայնությունը, սոցիալական կյանքի վերլուծումը, կերպարն իբրեւ «մեր ժամանակի հերոս», պատմության եւ արդիականության ներքին առնչությունը։ Այս դրույթները, որոնք այսօր էլ մի զգալի չափով բնորոշում են հայ գրականագիտական միտքը, Արզումանյանի հետագա ուսումնասիրություններում ավելի խորացան, հիմնավորվեցին ու գիտականացան, լավագույնս արտահայտվելով «Սովետահայ վեպը» բազմահատոր աշխատության մեջ, որն արժանացավ Հայաստանի գրողների միության Միքայել Նալբանդյանի անվան մրցանակին։

Սա մեզանում մի բացառիկ հետազոտություն է իր ընդգրկմամբ եւ վեպին առնչվող շատ ու տարբեր հարցադրումներով, յուրահատուկ հանրագիտարան, 20-րդ դարի արեւելահայ վեպի պատմությունը։ Նման խնդիր իրականացնելու համար անհրաժեշտ էր ունենալ ոչ միայն հարուստ գիտելիքներ, տիրապետել վերջին հարյուրամյակի մեր վիպասանության ամբողջ համալիրին ներս ու դրսով բոլոր մանրամասներով հանդերձ, այլեւ գրականագետի յուրահատուկ բնավորություն՝ գեղարվեստական զտարյուն արժեքներին զուգահեռ, երկրորդ, իրականում երկրորդական պլանում կարդալ ու վերլուծել նաեւ անարժեք արժեքները՝ վեպի զարգացման, կանգառի ու հետադիմության միտումները նշելու։ Կիրառելով քննության բարձր ու կայուն «հարցաթերթիկներ», Արզումանյանը ցույց է տալիս այն մեծ դերը, որն ունի վեպը ժողովրդի կյանքում եւ գրական ընդհանուր զարգացման ճանապարհին։

Վերջերս Սեւակ Արզումանյանը հրատարակել է «Բանաստեղծության ազգային հողը» ծավալուն աշխատությունը, որը նրա շուրջ հիսնամյա գրականագիտական վաստակը հարստացնում է նոր եւ շատ կարեւոր նյութով՝ հայոց բանաստեղծությունը։ Սակայն պիտի ասել, որ սա շրջադարձ չէ արձակից, այլ խորացում հայ գրականության անդաստանում, որովհետեւ նրա «արձակ» հետաքրքրություններում ըստ էության միշտ էլ ներկա է եղել հայ գրականության գլխավոր ֆենոմենի՝ պոեզիայի էութականությունը, նախ եւ առաջ իբրեւ բարձրագույն ազգային ու գեղարվեստական երեւույթ։ «Բանաստեղծության ազգային հողը» գիրքը, որն ընդգրկում է հնադարից մինչեւ մեր օրերը, արժանի է լուրջ ընթերցման ու վերլուծության։

Գրականագետ Արզումանյանի մեջ ներկա է քննադատը, ինչպես եւ քննադատի՝ գրականագետը, այս փոխներթափանցումով նրա գրքերը եւ բազում հոդվածներ էական ազդակ են վերջին տասնամյակների հայ գրական կյանքի զարգացմանը։ Նրա երկարամյա դասախոսական աշխատանքը հայաստանյան բուհերում դաստիարակեց գրականության նվիրյալների մի քանի սերունդ՝ հայրենասիրության ու քաղաքացիական ոգով։ Գործն է անունը իմաստավորում։ Սեւակ Արզումանյանը եղավ եւ մնում է հասարակական ճշմարտություններին հետամուտ, անհրաժեշտ գրական անհատականություն։

ՆՈՐԱՅՐ ԱԴԱԼՅԱՆ

ՀԱՄԱՌՈՏ

Հոբելյանական ցուցահանդես

Նկարիչների տանը նոյեմբերի 26-ին կազմակերպվեց Հայաստանի դիզայներների միության 10-ամյա հոբելյանին նվիրված ցուցահանդես։ Միությունը հիմնադրվելով 1989 թ.՝ 1994 թ.-ից հանդիսանում է «Դիզայներների միություն» միջազգային ասոցիացիայի անդամ։ Իրականացրել է ՀՀ կառավարության նախաձեռնությունները՝ Ազգային արժույթը, նամականիշները, զինանշանները, պետական պարգեւները, հանրապետության առաջատար ֆիրմաների գրաֆիկական դիզայնի աշխատանքները։ Դիզայներների միության նախագահ Աշոտ Բաղդասարյանի խոսքերով ցուցահանդեսի նպատակն է մատուցել այնպիսի պրոֆեսիոնալ աշխատանքներ, որոնք կապացուցեն իսկական դիզայնի ուղղությունը, հիմնադրույթները եւ ծրագրերի հեռանկարայնությունը։

Նկարիչների միության սրահում ներկայացված են դիզայնի 12 ոլորտներում իրագործված յուրատեսակ նախագծեր, այդ թվում անիմացիա, կահույք, նորաձեւություն, ոսկեղեն։ Հոբելյանական ցուցահանդեսը կգործի մինչեւ նոյեմբերի 30-ը, որի շրջանակներում կկայանա ծանոթություն նախագծերի հեղինակների հետ, նորաձեւության հեղինակային հավաքածուների ցուցադրություն, կոնֆերանս, կլոր սեղան։ Դեկտեմբերի 1-ին նախատեսվում է ցուցահանդեսի հանդիսավոր փակում եւ պարգեւատրություն։

ԼՈՐԵՏԱ ԱՌՏՈՆՅԱՆ

ՕՐԱՑՈՅՑ

Նոյեմբերի 27

- Մ. թ. ա. 8 թ. մահացել է հռոմեացի ականավոր բանաստեղծ Հորացիոսը։
- 1894 թ. հիմնադրվել է Նոբելյան մրցանակը, որը յուրաքանչյուր տարի տրվում է գիտության, գրականության եւ խաղաղության բնագավառներում մատուցած մեծ ծառայությունների համար։ Ֆոնդի հիմնադիրն էր շվեդ արդյունաբերող եւ գյուտարար Ալֆրեդ Նոբելը։ Մրցանակը շնորհում է շվեդական ակադեմիան, Նոբելի մահվան օրը՝ դեկտեմբերի 10-ին։
- 1895 թ. մահացել է ֆրանսիացի գրող Ալեքսանդր Դյումա որդին, որը բազմաթիվ ստվարածավալ վեպերի հեղինակ է։
- Մ. թ. ա. VI դ. ծնվել է հույն առակագիր Եզոպոսը։
- 1916 թ. մահացել է բելգիացի բանաստեղծ եւ դրամատուրգ Էմիլ Վերհարնը, որի անվան հետ է կապված ժամանակակից բելգիական գրականությունը։
- 72 տարի առաջ ծնվել է լեհ դերասան Զբիգնեւ Ցիբուլսկին։ Նա էներգիկ, բայց միաժամանակ դժբախտ ճակատագիր է ունեցել՝ մահացել է նկարահանումների ժամանակ։
- Այսօր հին հայկական տոմարով Տրէ ամսվա Վահագն օրն է։

Նոյեմբերի 28

- 242 տարի առաջ ծնվել է անգլիացի բանաստեղծ եւ նկարիչ Ուիլյամ Բլեյքը։
- 1820 թ. ծնվել է գերմանացի փիլիսոփա, Կարլ Մարքսի ընկերն ու գաղափարական զինակիցը՝ Ֆրիդրիխ Էնգելսը։
- 1829 թ. ծնվել է ռուս դաշնակահար, կոմպոզիտոր եւ խմբավար Անտոն Ռուբինշտեյնը։
- 1859 թ. մահացել է ամերիկյան գրող Վաշինգտոն Իրվինգը։
- 1880 թ. ծնվել է ռուս մեծ բանաստեղծ Ալեքսանդր Բլոկը։
- 92 տարի առաջ ծնվել է իտալացի գրող Ալբերտո Մորավիան։
- 1915 թ. ծնվել է խորհրդային արձակագիր եւ բանաստեղծ Կոնստանտին Սիմոնովը։
- Հին հայկական տոմարով Տրէ ամսվա Սիմ օրն է։

Նոյեմբերի 29

- 1643 թ. մահացել է իտալացի կոմպոզիտոր Կլաուդիո Մոնտեվերդին, որի գործերն աղերսներ ունեն Շեքսպիրի ողբերգությունների հետ։
- 1797 թ. ծնվել է իտալացի կոմպոզիտոր Գաետանո Դոնիցետին։
- 1861 թ. մահացել է ռուս քննադատ եւ հրապարակախոս Նիկոլայ Դոբրոլյուբովը։ Նա մահացել է 25 տարին հազիվ բոլորած։
- 1626 թ. ծնվել է հայ նկարիչ Գրիգոր Խանջյանը։
- 1868 թ. մահացել է բանաստեղծ Մկրտիչ Պեշիկթաշլյանը։ Նա գրկանքներով լի կյանք է ունեցել, բայց ապրել է արժանապատվորեն։
- 87 տարի առաջ ծնվել է իտալացի կինոռեժիսոր Միքելանջելո Անտոնիոնին։ Նա իր առաջին ֆիլմը նկարահանել է 1950-ին եւ անմիջապես դարձել եվրոպայի հայտնի ռեժիսորներից մեկը։
- 1937 թ. սպանվել է Եղիշե Չարենցը։
- Այսօր հին հայկական տոմարով Տրէ ամսվա Վարագ օրն է։

ՆԱԻՐԱ ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

Ոգեղեն հաղթանակ, թեկուզ... բանտախցում

«Քո գործն արդար է, դու կհաղթես», այս խոսքերն էին փորագրված Վարուժան Կարապետյանին ստեղծված քարե փոքրիկ հուշարձանին, որը ամրացվեց երեկ, նրա իսկ անունով ստեղծված «Ոգեղեն ուժի թանգարանի» պատին սոցիալական վերականգնողական կենտրոնում։ Չնայած 17 տարի է, ինչ ազատազրկված է Վարուժանը, այնուամենայնիվ, կարողացել է ստեղծագործել եւ, ինչպես ինքն է ասել, «Չցնորվելու, պարտադրված նոր հորիզոններն ընդարձակելու համար սկսեցի ստեղծագործել, կտավներ վրձնել, որոնք վկայում են հայ ազատամարտիկի կամքը, որը շղթայված վիճակում անգամ զորեղ է եւ արծվի նման ճախրել գիտե»։ Այս նպատակով էլ, ահա, Սեդա Հարությունյանը հիմնադրեց թանգարանը՝ կենտրոնում բուժվող ազատամարտիկներին բժշկական օգնության հետ մեկտեղ նաեւ ոգեղեն օգնություն ցուցաբերելու համար։

Վարուժան Կարապետյանին վերաբերող լուսանկարներից ու փաստացի հոդվածներից զատ, ցուցադրված էին նաեւ արցախյան ազատամարտի, հայ ֆիդայիների լուսանկարներ, պատմական նշանակություն ունեցող հնատիպ գրքեր, ձեռագործ աշխատանքներ (Ջուլիետա Մնացականյանի աշխատանքները), որոնք «Լույս Սեդան», ինչպես ազատամարտիկներն են նրան կոչում, բոլորն անձամբ մեկ-մեկ հավաքելով ի մի է բերել։

Թանգարանի բացմանը ներկա էին մտավորականներ, զոհված ազատամարտիկների ծնողներ։

ՕՖԵԼՅԱ ՔՈՉԱՐՅԱՆ

Հայկական ֆիլմերը ներկայացվելու են Բրյուսելում եւ Նյու Յորքում

ԵՐԵՎԱՆ, 26 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ։ Դեկտեմբերին Բելգիայում սկսվող Հետխորհրդային կինոյի փառատոնին կմասնակցեն նաեւ վերջին 10 տարիների ընթացքում հայաստանաբնակ կինոռեժիսորների ստեղծած ֆիլմերը։ Կցուցադրվեն Վիգեն Չալդրանյանի «Տեր, ողորմեա», Արման Մանարյանի «Ընկեր Փանջունի», Էդգար Բաղդասարյանի «Հոսք» («Սեւ պատ») լիամետրաժ, Ռուբեն Գեւորգյանցի «Կիսանդրին», Հայկ Բոյաջյանի «Անդրաձայնություն» կարճամետրաժ, Արայիկ Շիրինյանի «Դեմոնտաժ» վավերագրական կինոնկարները, ինչպես նաեւ Ռոբերտ Սահակյանցի 1-2 մուլտֆիլմերը։

digitised by A.R.A.R.@

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ:

Ուղղահայաց

1. Ծաղկի անունը: 2. Ա. Դյումայի վեպերից: 4. Ցլամարտիկ: 5. Անտիկ արվեստում այս դիցուհին պատկերված է քնած տեսքով: 7. Հեգնանքի բարձրագույն աստիճանը: 8. Հեռուստացույցով անընդհատ գովազդվող հայկական տեսաերիզ: 9. Այս հնագետը Փոքր Ասիայում հայտնաբերել է հնագույն այս քաղաքի ավերակները: 10. «Արտասահմանի գործիչը» պատմվածքի հեղինակը: 16. Թվական: 17. Հայաստանում գործող մասնավոր բանկ: 19. Սրնգատիպ նվագարան: 20. Քաղաք Ֆրանսիայի հյուսիսում: 22. Լերկ գոդուն: 23. Թաղամաս Երևանում: 24. Դեղատուն Երևանում: 25. Լեռնաշղթա Սևանա լճի հյուսիս-արևելյան ափին: 26. Հատապտուղ՝ նուրբ մաշկով, փառակալած, հյութալի, քաղցրաթթու: 27. Հունական դիցաբանության մեջ Հերակլեսի մայրը, որին որպես Հերակլյանների մայր գովաբանել են հին աշխարհի բանաստեղծները: 29. Նկարի հեղինակը: 31. Բանջարանոցի մարգ: 32. Նվագարան, որով Սարոն Անուշին էր կանչում: 36. Միրգ: 37. Ըստ ավանդության, հնագույն քաղաք, որը կործանվեց «երկնային» հրից: 39. Քաղաքացիական պատերազմի հերոս, որին իր երկու զինակիցների հետ այրել են շոգեքարշի հնոցում: 40. Մարդու և կենդանիների միմյանց հետ հաղորդակցվելու կարևոր օրգան: 42. Հրազդան քաղաքի նախկին անվանումը: 43. Բերդաքաղաք Մեծ Հայքի Վասպուրական նահանգի Արտազ գավառում: 44. Գյուղ Արցախի Մարտակերտի շրջանում: 45. Ազգանունը: 47. Ո՞ր ջրվեժն է: 48. Հունական դիցարանում պտղաբերության և երկրագործության աստվածուհին: 50. Արշալույսը բացվելու ժամանակը: 51. Ազգանունը: 52. Գերմանացի հայագետ, լեզվաբան (1871-1942): 53. Նահանգ ԱՄՆ-ում:

Հորիզոնական

1. Ի՞նչ թռչուն է: 3. Քաղաք, որտեղ գտնվում է Ռեմբրանդտի տուն-թանգարանը: 6. «Ար» հեռուստատեսության հաղորդավար: 11. Հոգեկան տառապանք, որ մարդն զգում է մեկից հեռու լինելու պատճառով: 12. Բաբելա-ասուրական դիցարանում սիրո և պտղաբերության աստվածուհին: 13. Ջրերի նիմֆա: 14. Որսորդության, մանկածնության, վայրի գազանների հովանավոր աստվածուհին հռոմեական դիցարանում: 15. Ըստ հունական ավանդազրույցի, լեգենդար ճարտարապետ և նկարիչ, որին Կրետեի Մինոս արքան փակել էր իր իսկ կառուցած լաբիրինթոսում: 18. Աստղածաղկազգիների ընտանիքի բազմամյա ծաղիկ: 21. Ազոտի և ջրածնի պարզագույն միացությունը: 24. Անգլիայի մայրաքաղաքը: 26. Քաղաք, որտեղ 1978 թ. տեղի է ունեցել երիտասարդության և ուսանողության համաշխարհային XI փառատոնը: 28. Կանանց զգեստի եզրի երկար քղանցքը: 30. Մեծ մարգարեներից: 32. Խոսքի մաս: 33. Նրա վեպերից: 34. Գործի հեղինակը: 35. Իսպանիայի թագուհին 1833-68-ին: 36. Քաղաք, որը 1293-1441 թթ. Կիլիկիայի Հայոց կաթողիկոսության աթոռանիստ կենտրոնն էր: 38. Ջրում հեշտ լուծվող հիմք: 41. Նկարի անվանումը: 44. Ռուսաստանում ածխի արդյունահանման խոշոր կենտրոն: 46. Համաստեղություն երկնքի հյուսիսային կիսագնդում: 49. Կոմպոզիտորի անունը: 54. Ֆրանսիայի ամենաերկար գետը: 55. «...Բեր անուշահոտ ծիլ, ծաղիկ ու խոտ, զառների ...»: 56. Պուչինիի օպերաներից: 57. Մարզ Հայաստանում: 58. Ճահճանոճազգիների ընտանիքի փշատերև ծառ: 59. Սփյուռքահայ երգեհոնահար: 60. Լեռնաշղթա Հայաստանում:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Նախորդ համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

1. Նվարսակ: 2. «Նունե»: 4. Յա: 5. Զաֆրան: 6. Իր: 7. Ստեփանակերտ: 9. Տերտերյան: 10. Բաղրամյան: 12. Բաբելոնյան: 17. Սալամբ: 18. Երմոնյա: 19. Սակու: 20. Հարությունով: 24. Եղծ: 25. Թե: 26. Մոմիկ: 28. Նազոլ: 30. Լու: 32. Թացան: 35. Վարսանդ: 37. «Արև»: 39. Իվանե: 42. Դո:

Հորիզոնական

3. Այվազովսկի: 8. Նատո: 11. Արբե: 13. Պետրոսյան: 14. Բարիտոն: 15. Կարամել: 16. Կարերաս: 18. Երմոլով: 21. Բաբլումյան: 22. Կարո: 23. Գաբրիել: 27. Սերեբրյակով: 28. Նոյ: 29. «Իլ»: 31. «Ալինա»: 33. Ռա: 34. Վորոնցով: 36. Հայժ: 38. Մարիե: 40. Նկարիչ: 41. Լեդա:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Ոսկե մեդալների համար մրցավեճը շարունակվում է

Հայաստանի առաջնության 33-րդ տուրի «Ցեմենտ»—«Արարատ» հանդիպումն ընթացիկ մրցաշրջանի ամենասկզբունքային և վճռորոշ մրցախաղերից էր, որում հաղթանակի գինը չափազանց բարձր էր: Ճիշտ է, «Արարատին» բավարարում էր նաև ոչ-ոքի արդյունքը: Հենց այս հանգամանքով էլ պայմանավորված էր հյուրերի ընտրած տակտիկան: «Արարատը» գրեթե ամբողջ թիմով նահանջել էր՝ ամուր պատնեշ ստեղծելով թիկունքում, որը ճեղքելը «Ցեմենտի» հարձակվողների համար այնքան էլ դյուրին չէր: Դաշտի տերերը ողջ հանդիպումն անցկացրին գրոհների նշանաբանով՝ անընդհատ ճնշում գործադրելով հյուրերի դարպասին: Սակայն «Ցեմենտի» գործողություններում բազմազանություն չկար, և «Արարատի» պաշտպանների համար դժվար չէր կռահել դաշտի տերերի ձեռնարկած կոմբինացիաների ուղղությունը: «Ցեմենտը» հիմնականում գնդակը բարձրից փոխանցում էր «Արարատի» տուգանային հրապարակ, որտեղ հուսալի էին գործում հյուրերի պաշտպաններն ու դարպասապահ Հարություն Աբրահամյանը:

Ընդմիջումից հետո խաղի լարվածությունն ավելի աճեց, և հանդիպումն անցավ ավելի դիտարժան պայքարում: 50-րդ րոպեին «Ցեմենտը» կարող էր բացել հաշիվը, սակայն վերջին պահին Արմեն Ղարիբյանը գնդակը հեռացրեց դատարկ դարպասից: Ինչպես միշտ, ակտիվ էր Շիրակ Սառիկյանը, որը երկու անգամ շրջանցած հարվածներով փորձեց գրավել դարպասը, սակայն ապարդյուն: Իսկ 71-րդ րոպեին հաջող խաղաց Աբրահամյանը՝ ընդառաջ դուրս գալով Սառիկյանին և հեռացնելով գնդակը: Երկրորդ խաղակեսում «Արարատի» հակագրոհներն ավելի վտանգավոր էին: Հիշարժան էր 68-րդ րոպեին հյուրերի ձեռնարկած սրընթաց եռափուլ կոմբինացիան: Կարեն Բարսեղյանը երկար փոխանցումով գնդակը հասցրեց Հովիկ Անտոնյանին, վերջինս այն հանձնեց Էմիլ Մեսրոպյանին, որն էլ անմիջապես հարվածի դուրս բերեց Հովակիմ Հովակիմյանին: Սակայն վերջինս չկարողացավ օգտագործել հարմար առիթը:

«Ցեմենտը» շատ ջանքեր գործադրեց հաղթանակի հասնելու համար, սակայն այդ օրը գերազանց խաղացին «Արարատի» ֆուտբոլիստները՝ չեզոքացնելով բոլոր վտանգները: Դարպասներն այդպես էլ մնացին անառիկ: Այնպես որ չեմպիոնի կոչման համար պայքարը շարունակվում է:

«Շիրակը» սեփական հարկի տակ 5 անպատասխան գնդակ խփեց «Երևանի» դարպասը, իսկ «Էրեբունին» «Գյումրիի» հետ խաղում բավարարվեց 3 «չոր» գնդակով:

Ի դեպ, ֆուտբոլի հանրապետական ֆեդերացիան, քննարկելով «Շիրակ»—«Գյումրի» հանդիպման տարօրինակ արդյունքը՝ 15–5, չեղյալ է համարել այն և 3–0 հաշվով հաղթանակ է շնորհել «Շիրակին»: Այնպես որ այժմ առաջնության լավագույն ռմբարկուների ցուցակը գլխավորում են Շիրակ Սառիկյանն ու Արման Քարամյանը (20-ական գոլ):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Շիրակ	30	22	3	5	90–29	69
2. Արարատ	30	21	6	3	58–18	69
3. Ցեմենտ	29	20	4	5	72–19	64
4. Զվարթնոց	29	13	6	10	45–36	45
5. Երևան	29	13	5	11	54–41	44
6. Էրեբունի	29	11	5	13	38–42	38
7. Կիլիկիա	29	10	4	15	55–46	34
8. Գյումրի	30	2	1	27	21-112	7

Հաջորդ տուրը կկայանա նոյեմբերի 30-ին: «Արարատը» կհյուրընկալվի «Զվարթնոցին», «Շիրակը»՝ «Կիլիկիային»: «Ցեմենտին» այդ օրը կգրանցվի 3 միավոր, քանի որ ըստ խաղացանկի նրա մրցակիցը «Դվինն» է:

ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Ինտերմոտոր Արմենիա ՀՁԲԸ • Intermotor Armenia JV CJSC

M-class

Ճանապարհը Ձերն է

Own the Road

ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ ԵՎ ԱՎՏՈՍՐԱՀ
Արամի 2, Երևան 375010
Հայաստանի Հանրապետություն
Հեռ. (374-2) 52-80-85
(374-2) 58-12-75
Ֆաքս. (374-2) 56-51-79
(374-2) 15-18-50
Էլ.փոստ. intmot@arminco.com

OFFICE & SHOWROOM
2 Arami St., Yerevan 375010
Republic of Armenia
Tel.: (374-2) 52-80-85
(374-2) 58-12-75
Fax: (374-2) 56-51-79
(374-2) 15-18-50
E-mail: intmot@arminco.com

Mercedes-Benz
Ավտոմոբիլի ապագան

digitised by A.R.A.R.@

Սյունիքի մարզը,
սննդապահովման ինստիտուցված ծրագրի
աջակցությամբ

հայտարարում է
հետեւյալ սննդամթերքների չոր բեռնման մրցույթ.

1. Հնդկաձավար	-3.6 տոննա
2. Բուսական յուղ	-3 տոննա
3. Բրինձ	-4 տոննա
4. Չկան տահծո	-4 տոննա
5. Խտացրած կաթ	-2800 տուփ
6. Ալյուր	-16 տոննա

Մրցույթին կարող են մասնակցել պետռեգիստրում գրանցված անհատ ձեռնարկությունները ու կազմակերպությունները:

Առաջարկները ներկայացնել ոչ ուշ, քան սույն թվականի
դեկտեմբերի 3-ը, ժամը` 18:00:

Սննդապահովման ինստիտուցված ծրագրի Երեւանի գրասենյակ, երկաթուղայինների 4-րդ փ., տուն 6
կամ
Սննդապահովման ինստիտուցված ծրագրի Կապանի գրասենյակ, Չորրի թաղամաս, թիվ 13
մանկապարտեզ հասցեներով:

Մանրամասն տվյալներին ծանոթանալու համար զանգահարել
Երեւան–45-36-53
Կապան–6-42-56 հեռախոսահամարներով:

UMCOR

ԱՄՔՈՐ կազմակերպությունը հայտարարում է տենդեր

70 տոննա պանիր գնելու համար

ԱՄՔՈՐ ամերիկյան մարդասիրական կազմակերպությունը ցանկանում է գնել **70 տոննա** տեղական արտադրության Լոռի պանիր մանկատների, տուն-ինտերնատների, օժանդակ դպրոցների եւ նմանատիպ հիմնարկությունների սոցիալապես անապահով շահառուներին անվճար բաշխելու նպատակով:

Հայտ կարող են ներկայացնել միայն այն ձեռնարկությունները, որոնց գործունեությունը պետականորեն գրանցված է եւ ունեն Լոռի պանիր արտադրելու արտոնագիր:

Առաջարկվող պանիրը պետք է ստուգվի եւ ըստ սանիտարա-հիգիենիկ ցուցանիշների համապատասխանի ՀՀ-ում գործող նորմերին: Պանիրը պետք է բավարարի հետեւյալ որակական հատկանիշները. յուղայնությունը չոր նյութերում- **ոչ պակաս քան 50 %, աղի պարունակությունը- ոչ ավել քան 3.5 %, խոնավություն- ոչ ավել քան 44 %, հասունացման շրջանը- առնվազն 2 ամիս:**

Հայտում առաջարկվող պանրի **նվազագույն քանակությունը (լոտի չափը) հինգ տոննա է:**

ԱՄՔՈՐ-ը պանիրը կգնի **հինգ ամիսների ընթացքում,** հավասար քանակություններով **2000 թվականի փետրվարից մինչ հունիս:**

Շահագրգիռ ձեռնարկությունները կարող են հայտի ձեւ վերցնել ԱՄՔՈՐ-ի Երեւանյան գրասենյակից **(Կարապետ Ուլնեցու, նախկին Ջափարիձեի փողոց, 16 տուն, հեռ. 24-81-41 եւ 28-29-77):** Հայտերը պետք է ներկայացվեն կնքված ծրարների մեջ ոչ ուշ, քան սույն թվականի **դեկտեմբերի 1-ը, մինչեւ ժամը 17–ը:**

Կհնարկվեն միայն ամբողջական տեղեկություններ պարունակող հայտերը:

Հայտերը պետք է ընդգրկեն տեղեկություններ հետեւյալի մասին. ձեռնարկության անվանումը, տնօրենի անունը, լրիվ հասցեն, հեռախոսի համարը, պետական ռեգիստրի, ձեռնարկության սեփականության կարգավիճակին վերաբերող վկայականների (սեփականաշնորհման վկայական, վարձակալման պայմանագիր...), սննդամթերքի համապատասխանության եւ վերոհիշյալ պանիրը արտադրելու արտոնագրի պատճենները, առաջարկվող լոտերի քանակը եւ մեկ կիլոգրամի գինը հայկական դրամով առանց ԱԱՀ-ի:

Առաջարկված հայտերը կհնարկվեն ԱՄՔՈՐ-ի կողմից **1999 թ. դեկտեմբերի 2-ին** եւ առաջարկված պանրի որակը ստուգելուց հետո, տենդերի հաղթողների հետ ԱՄՔՈՐ-ը կկնքի պայմանագրեր մինչեւ **1999 թ. դեկտեմբերի 28-ը:**

ԱՄՔՈՐ-ն իրավունք է վերապահում առանց որեւէ պատճառի մերժել ցանկացած եւ բոլոր հայտերը:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳՐԵՐ

27 Նոյեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Ոսկեփորիկ
17.50 Մուլտֆիլմ «Հաց»
18.00 Մարզաշխարհ
18.30 Ազդարար
19.00 Խորան լուսո
19.10 Ակունքներ
19.30 Հեռուստասերիալ «Կրքեր»
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ
21.00 Հայլուր
21.35 Պրեմիերա
21.45 Զինուժ
22.20 Բոհեմ
23.00 Ինչ կա չկա
23.30 Գ/Ֆ «Կասկածելի նախագիծ»
00.00 Հայլուր
00.15 Ֆիլմի շարունակությունը

Պրոմեթեւս
11.05 Մուլտֆիլմ
11.20 «Երաժշտական խոհանոց»
11.55 Կինոնկար երեխաների համար «Տիեզերական Ջեքը»
18.00, 20.30 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմ
18.30 Գ/Ֆ «Լեգեոնները»
20.05 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Գ/Ֆ «Արդար խաղ»
22.25 ... եւ Շուշան Պետրոսյան
22.55 Արտ-ակումբ
23.35 «Սինեմատոգրաֆ» Գ/Ֆ «Հինգերորդ տարրը»
01.40 Գ/Ֆ «Դավադրության տեսություն»

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության», սեմինար Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Արցամարտ
15.25, 19.10 Մուլտֆիլմեր
15.50, 0.05 Երաժշտական դադար
16.00 Գ/Ֆ «Ինչ-որ հետաքրքիր բան կա այդ Մերիի մեջ»
18.00 Հմայիլ
18.25 Համերգ
18.50 Մամուլի խոսնակ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Գ/Ֆ «Հանցանքի ալիք»
21.10 Չղջիկ
21.50 Ալամբուչիկ
22.15 Հեսագիծ
23.05 Ոսկե արինգ
24.00 Անդորր
0.10 Մութ սենյակ
0.30 Գ/Ֆ «Գանգստերներ»

9. Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. Մետրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 Տնային գրադարան
9.40 «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
10.30 Նվագիր, հարմոն սիրելի
11.00 Նորություններ
16.00 Նորություններ
17.35 «Արծաթե գունդ»
18.15 Թեմա
19.00 Նորություններ
19.10 «Բաղնիքի անուշ»
19.40 «Գլուխկոտրուկ»
20.20 Գ/Ֆ «Հարուստ Ռիչը» (դերերում Մ. Կալկին, Դ. Լարոքեթ, ԱՄՆ, 1994 թ.)
22.00 Ժամանակ
23.10 Մարտաֆիլմ «Չինացի ոստիկանը» (դերերում Ս. Խունգ, Ռ. Ռայթ, Կ. Խու, ԱՄՆ, 1998 թ.)
00.05 «Է՜խ, Սեմյոնովնա», չաստուշկայի համառուսական մրցույթ
00.45 Սերիալ «Հազարամյակ»
01.35 Գ/Ֆ «Մեռյալ անդորր» (դերերում Ն. Քիդման, Ս. Նիլ, Ավստրալիա, 1988 թ.)

РТР
9.00 Մուլտֆիլմեր «Աղվեսն ու նապաստակը», «Գեղեցկուհի Վասիլիսան»
9.30 Հայրիկը, մայրիկը, ես սպորտային ընտանիք ենք
10.30 РТР-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.35 Ինքդ քեզ, ռեժիսոր
12.05 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
12.55 Լավ նորություններ
13.25 Էհ, ճամփաներ
13.40 Ոսկե բանալի
14.00, 22.00 Լուրեր
14.20 Դաշնություն
15.00 Ուրախ Ծեր... հետ
16.00 Թոք-շոու «Անուշ լինի»
17.05 Մուլտսերիալ «Աստերիքսի արկածները»
18.00 Ակումա Մատատա
19.00 Իմ ընտանիքը
20.05 Երկու դաշնամուր
22.55 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.45 Շաբաթվա ֆիլմը. Ժան Քլոդ Վան Դամը «Ինֆեռնո» ֆիլմում (ԱՄՆ)
00.35 Բարձր նորաձեւության շաբաթ Մոսկվայում. Ծրագիր
00.50 Իրական կինո. վավերագրական ֆիլմ «Տասնչորս տարեկանները ծնված ԽՍՀՄ-ում»

28 Նոյեմբեր

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ 64
12.00 Զինուժ
12.35 Մեր էկրանը
13.05 Մարդը եւ բնությունը
13.30 «Լեգո» հեռուստամրցույթ
14.00 Գ/Ֆ «Գնչուհի Ազան»
15.40 Հեռուստա-թիեթ. Ս. Մուրադյան «Արժանավոր ժառանգորդը»
16.20 Ղազարոս Սարյան
16.40 Գ/Ֆ «Թափառող ամրոց»
18.15 Արծաթե բանալի
18.45 Հայրողաց սեր
19.00 20 տարի երգի հետ. Հրանուշ Ղազարյան
19.30 Համով զրույց
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Անմեղության կանխավարկած
21.00 Օրակարգ
21.35 «Վայլուր» ապատեղեկատվական ծրագիր
21.40 Պրեմիերա
22.00 Սանրամասներ
22.10 Համայնապատկեր
22.50 8 1/2 Գ/Ֆ «Բեռնի»
00.40 Ջազի վարպետները

Պրոմեթեւս
11.05 Մուլտֆիլմ
11.30 Կինոնկար երեխաների համար «Փոքրիկ հսկաները»
12.55 «Հում օր»
13.35 Հազարամյակների ժառանգությունը
13.55 Ճանապարհորդություն
14.10 Գ/Ֆ «Ռոբին Հուդը ավազակների արքայազնը»
16.30 «Դույ-դույ»
16.50 «Պրոմեթեւս» հեռուստաալիքը ներկայացնում է
17.10 Դասական երաժշտության ժամ
17.40 Մուլտֆիլմ
18.00 Կուլիսների հետեւում
18.20 Գեղֆիլմ «Անտոնիոն եւ Կլեոպատրան»
20.05 Սողոս
20.30 Լուրեր
21.00 ART-աշխարհ
21.35 Գ/Ֆ «Լավ տղերքը»
24.00 Պրոմեթեւս հեռուստաալիքը ներկայացնում է

11.00 «Ինչպես հասնել կատարելության», սեմինար Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.25 Գ/Ֆ «Դավաճանություն եւ սխալ»
15.55, 18.00 Մուլտֆիլմեր
16.10 Հեսագիծ
17.05 Գիտաստղեր
17.30 Համերգ
18.25 Գ/Ֆ «Իմ չհնված լեդի»
21.10 Չղջիկ
21.30 Խուժան ալիք
22.00 Երաժշտական վերհուշ
22.30 Ոգնի -SHOW
23.30 Լուսնի հակառակ կողմը
24.00 Գ/Ֆ «Կապ»

9.00 Նորություններ
9.10 Բանակային խանութ
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Բադային պատմություններ»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կռիլովի «Անլուրջ նոթերը»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.05 Սերիալ ընտանեկան կատակերգություն «Ալֆ»
12.35 Առողջություն
13.05 Գ/Ֆ «Կարճատեւ հանդիպումներ»
15.05 Ճանապարհորդների ակումբ
15.40 Ռուսական թանգարան
16.00 Նորություններ
16.10 Սերիալ «Լեոնցին»
16.55 Խելոքներն ու խելացիները
17.25 Դիսնեյ-ակումբ «Չիպն ու Դեյլը»
17.50 Դիսնեյ ակումբ «Վինի Թուխի նոր արկածները»
18.20 Ինչպես է դա եղել. Խորհրդավոր համաճարակ Ռոստովի շուրջը. 1999 թ.
19.00 Նորություններ
19.10 Ծիծաղի համայնապատկեր
19.45 Կանացի պատմություններ
20.20 Գ/Ֆ «Անապատի սպիտակ արեւը»
22.00 Սերգեյ Դորենկոյի հեղինակային ծրագիրը
23.00 Գ/Ֆ «Պաշարման մեջ» (դերերում Ս. Սիգալ, Գ. Բյուզի, ԱՄՆ, 1992 թ.)
01.00 Ֆուտբոլի տեսություն
01.30 Գ/Ֆ «Սենյակ տեսարանով» (դերերում Հ. Բոնեմ-Քարթեր, Դ. Էլիոթ, Մեծ Բրիտանիա, 1985 թ.)

РТР
9.00 Ծառայում եմ հայրենիքին
9.25 Մուլտֆիլմեր
10.20 Սամվելյան շուրջերով
10.55 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 «Քաղաքիկ»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Գրերի աշխարհը Լեոնիդ Կուրավլյովի հետ
14.00 Լուրեր
14.20 Խորհրդարանական ժամ
15.10 Սերիալ «Օրենք եւ կարգ»
16.05 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
17.00 Հին բնակարան 1996 թ. (2-րդ մաս)
18.00 Իրական կինո. վավերագրական ֆիլմ «Իշխանը»
19.00 «Հայելու» առաջ
19.10 Կինոյի ժամ. Ջեկի Չեյզը «Զվարճալի ֆերմա» ֆիլմում (ԱՄՆ)
21.00 Հայելի
22.00 Բարձր նորաձեւության շաբաթ Մոսկվայում. Ծրագիր
00.15 РТР-ի պրեմիերա. Գ/Ֆ «Ընկերները»
00.50 Հերթապահ բաժանմունք
01.20 «4-2»-ը ներկայացնում է

29 Նոյեմբեր

17.00 Հայլուր
17.20 Մուլտֆիլմ «Այգեպանը»
17.30 Օրակարգ
18.00 Հեռուստասերիալ «Մութ կնոջ բուրմունքով»
18.45 Հայի բախտ
19.35 Հանդիպում Գեղամ Գրիգորյանի հետ
20.00 Մարդու ժամանակը
20.35 Տունտունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Պրեմիերա
21.50 Կրկնվող ֆիլմերի էկրան. Գ/Ֆ «Երբ տղամարդ եւ նորածինն օրորոցում»
23.40 Հենց այնպես
00.00 Հայլուր
00.20 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.20 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս
Պրոֆիլակտիկա
18.00, 20.30, 1.00 Լուրեր
18.20 Մուլտֆիլմ
18.30 Գ/Ֆ «Վելիանթ արքայազնը»
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Սերիալ «Կանանց աշխարհը» (13-րդ մաս)
21.45 «Այսօր»
22.10 «Անուշ լինի»
22.35 Ուշ երեկոյան
23.25 Գ/Ֆ «Գենոզավր»

9.00 Տոմար
ավարտին Յոթ քար (կրկնություն)
19.00 «Չղջիկը» ներկայացնում է. բնաշխարհ
19.30, 21.30, 23.30, 2.30 Սուրհանդակ
19.50 Ավեստա
20.15 Մուլտֆիլմ
20.30 Աստղաբեկ
21.10 Չղջիկ
21.50 Գ/Ֆ «Հազարավոր հերոսներ»
24.00 Անդորր
0.05 Երաժշտական դադար
0.10 Գ/Ֆ «Ջերո դետեկտիվի սկզբունքը»
2.05 Երաժշտական վերհուշ

7.00, 9.00 Բարի առավոտ
8.40, 9.45 Ընտրություններ 99
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալի պրեմիերա «Գազանների ճակատամարտերը»
16.40 Ինչն ինչպես
17.00 Աստղային ժամ
17.30 ...Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 Սերիալ «Արագացված օգնություն»
20.00 Մենք եւ ժամանակը
20.50 Է. Ռաձինսկու հեղինակային ծրագիրը «Ռասպուտինի հայտնությունը» (1-ին մաս)
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Ընտրություններ-99
23.10 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր», «X-Files»
00.50 Հայացք
01.35 Նորություններ
01.55 Դետեկտիվ «Մայք Համմեր»

РТР
7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.20 Հերթապահ բաժանմունք
10.20 Հումորեսկա եւ առողջություն
10.30 Արենա-սպորտ
11.00 Հումորեսկա եւ առողջություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
12.00 Սերիալ «Մեր գաղտնիքի ամառը»
13.00 Հայելի
13.50 Հումորեսկա եւ առողջություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստահանդես կանանց համար «Կանանց քաղաք»
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.10 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտֆիլմեր
18.25 Աշտարակ
18.55 Սերիալ «Կոմիսար Ռեքսը»
20.35 «Կլոր սեղան»
21.00 Հրապարակախոսական թոք-շոու «Ժողովուրդն ուզում է իմանալ»
21.20 «Սպիտակ թութակ» ակումբ
22.50 Համաշխարհային բեսթսելեր. «Հիշողություն» (ԱՄՆ)
00.40 Հերթապահ բաժանմունք
01.00 Սպորտ+TV
02.20 Խանութ բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՎ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (590000), տեղեկագրով (1800 դրամ), սկավառակով (3600 դրամ), INTERNET ցանցով (www.arminco.com/spyur; spyur.acc.am; armscape.com/spyur)

«Ազգային Մեծ» հրատարակչության տպարան. Երեւան-23, Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69150. Տպաքանակ 1160 Ծավալը 4000 Ստորագրված է տպագրության 26. 11. 1999 Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@